

Sprawozdanie z wykonania „Krajowego planu działań przeciwko handlowi ludźmi na lata 2013-2015” w roku 2014.

Data przyjęcia sprawozdania: 23 lutego 2015 roku

20 maja 2013r. Rada Ministrów przyjęła „Krajowy plan działań przeciwko handlowi ludźmi na lata 2013-2015” (dalej: KPD). To kolejny z następujących po sobie dokumentów, określających zadania z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce, realizowanych począwszy od września 2003r.

Celem głównym Planu jest stworzenie warunków, koniecznych dla skutecznego przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce i wsparcia ofiar tego przestępstwa.

Z kolei do celów szczegółowych Planu należą:

- upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska, szczególnie w tzw. grupach ryzyka;
- wzbogacenie oferty i podniesienie standardu działań, służących wsparciu ofiar handlu ludźmi (w tym dzieci – ofiar handlu ludźmi);
- poprawa skuteczności działań instytucji odpowiedzialnych za ściganie przestępstwa handlu ludźmi poprzez doskonalenie narzędzi prawnych, struktur oraz wdrażanie najlepszych praktyk;
- podniesienie kwalifikacji przedstawicieli instytucji i organizacji, zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i wsparcie ofiar tego przestępstwa;
- pogłębienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi i efektywności podejmowanych działań;
- wzmocnienie współpracy międzynarodowej.

Zadania dla każdej z ww. kategorii zostały uszczegółowione w tekście Planu.

Niniejsze sprawozdanie, dotyczące realizacji działań, zaplanowanych na 2014r., zostało opracowane w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w oparciu o informacje własne, a także przekazane przez Departament Porządku Publicznego MSW, Komendę Główną Policji, Komendę Główną Straży Granicznej, Urząd ds. Cudzoziemców, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Prokuraturę Generalną, Biuro Pełnomocnika ds. Równego Traktowania, Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Stowarzyszenie Po-Moc dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej, Fundację Dzieci Niczyje.

Celem zapewnienia czytelności i przejrzystości Sprawozdania jego układ odwołuje się do systematyki zastosowanej w „Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015”.

Ponadto, sprawozdanie zawiera:

- informację o działaniach, dotyczących problematyki handlu ludźmi realizowanych w 2014r. ale nieobjętych Krajowym Planem;
- listę projektów, finansowanych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach programu „Schengen i sprawy wewnętrzne. Współpraca w obszarze Schengen i walka z przestępczością zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych”, przewidzianych do realizacji w 2015r.

Część I. Działania prewencyjne

1. Organizacja obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi

16 października w Komendzie Głównej Straży Granicznej odbył się wykład, traktujący o znamionach handlu ludźmi, prezentujący praktyczne aspekty zwalczania i zapobiegania temu procederowi z udziałem 43 osób.

17 października, z okazji VIII Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi, odbyła się – obszernie relacjonowana w mediach elektronicznych - konferencja prasowa gen. insp. Marka Działoszyńskiego, Komendanta Głównego Policji z udziałem Pani Ireny Dawid-Olczyk z Fundacji przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada. Podkreślono wagę problemu i konieczność informacji i edukacji nt. handlu ludźmi. Poinformowano o uruchomieniu specjalnej policyjnej linii telefonicznej dla ofiar i świadków handlu ludźmi.

Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada zorganizowała Dzień Otwarty, w którym uczestniczyli m.in. przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Sprawiedliwości, Komendy Głównej Straży Granicznej, Komendy Głównej Policji, prokuratury, placówek oświatowych oraz organizacji pozarządowych. Fundacja La Strada zaprezentowała plany oraz bieżące działania z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi, jak również system wsparcia i pomocy prawnej dla ofiar tego procederu. Spotkanie zakończył pokaz filmu „Niewolnicy XXI wieku” i dyskusja.

Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej zorganizowało akcję informacyjno – modlitewną w całej Polsce, w ramach „BAKHITA – ogólnopolskiej zakonnej sieci wsparcia dla ofiar handlu ludźmi i przymuszonej prostytucji”.

Przedstawiciele Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w związku z obchodami Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi, gościli w audycji "Przed hejnałem" Radia Kraków, która w całości była poświęcona tematowi handlu ludźmi.

1.1 Zorganizowanie przeglądów filmów nt. handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi i samorządami lokalnymi

Termin realizacji: październik 2014r.

Do końca 2014r. zrealizowany został zakup licencji, co umożliwi w roku 2015 zorganizowanie pokazów filmów (po 16 pokazów każdego z poniższych filmów):

- „Polak potrzebny od zaraz”,
- „Chiny w kolorze blue”,
- „Slumdog. Milioner z ulicy”.

1.2 Organizacja obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej

Odpowiedzialni za realizację: szkoły Policji i Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: październik 2014r.

W związku z obchodami Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w październiku 2014r. w poszczególnych szkołach policyjnych podjęto szereg działań szkoleniowych i informacyjnych, mających na celu poszerzenie wiedzy słuchaczy i studentów na temat zjawiska handlu ludźmi:

- w Szkole Policji w Pile - 13 października 2014r. odbył się pokaz filmu „Czerwone światła”¹, policjanci zajmujący się problematyką handlu ludźmi przedstawili kadry szkoły i słuchaczom prezentację, dotyczącą tej tematyki i współpracy z organizacjami pozarządowymi. Po prezentacji miała miejsce dyskusja;
- w Szkole Policji w Słupsku - 15 października 2014r. odbyło się szkolenie dla kadry dydaktycznej i słuchaczy szkoły, przeprowadzone przez policjanta Zespołu do walki z handlem ludźmi KWP w Gdańsku, połączone z dyskusją;
- w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie – Instytut Prawa i Administracji Wydziału Administracji WSPol zorganizował 16 października 2014r. „Seminarium naukowe - VIII Europejski Dzień Przeciwko Handlowi Ludźmi”, a w dniach 16–26 października 2014r. na terenie Biblioteki WSPol wystawę publikacji kadry dydaktycznej i studentów WSPol dot. problematyki walki z handlem ludźmi i praw człowieka;
- w Szkole Policji w Katowicach - 17 października 2014r. odbył się uroczysty apel, w którym wzięł udział cały stan osobowy szkoły - odczytano komunikat o obchodach Europejskiego Dnia Walki z Handlem Ludźmi, dystrybuowano ulotki, dostarczone przez Fundację Itaka;
- w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie - 20 października 2014r. odbył się wykład przedstawicieli Centrum Poszukiwań Ludzi ITAKA, pokaz filmu „Czerwone światła” i dystrybucja ulotek dla słuchaczy;
- w Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie – 20 października 2014r. odbyły się zajęcia nt. handlu ludźmi dla 160 słuchaczy Szkoły Chorążych i szkolenia podoficerskiego;
- w Centralnym Ośrodku Szkolenia SG w Koszalinie - 29 października 2014r. zorganizowano wykład dla słuchaczy „przeszkolenia specjalistycznego do mianowania na pierwszy stopień oficerski Straży Granicznej w zakresie kształcenia kompetencji kierowniczych”, podczas którego wskazano słuchaczom potencjalne możliwości identyfikacji przez SG ofiar przestępstwa handlu ludźmi.

Wszystkie szkoły na swoich stronach internetowych zamieściły informacje o obchodach ww. dnia i plakaty na terenie placówek.

¹ USA, Kambodża 2009; Reż. Guy Jacobson, Adi Ezroni, Charles Kiselyak

1.3. Zorganizowanie wydarzeń (np. happeningów) promujących problematykę handlu ludźmi skierowanych do ogółu społeczeństwa.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi i samorządami lokalnymi

Termin realizacji: październik 2014r.

Ze względu na obciążenie innymi zadaniami Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych odstąpiono w 2014r. od realizacji wydarzeń, promujących problematykę handlu ludźmi, skierowanych do ogółu społeczeństwa.

2. Kampania informacyjna, dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej, skierowana do osób udających się w poszukiwaniu pracy do krajów UE.

Zadania, przewidziane do realizacji w tym punkcie zostały zrealizowane w 2013r. Jednak, z uwagi na fakt ciągłej aktualności problemu są one kontynuowane.

W 2014r. realizowana była Kampania „Bezpieczna praca w wakacje”, której celem było zwrócenie uwagi na zjawisko współczesnego niewolnictwa i handlu ludźmi. Projekt był realizowany przez Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej we współpracy z agencją zatrudnienia ATERIMA MED z Grupy ATERIMA oraz Stowarzyszeniem Inicjatywa Mobilności Pracy.

Poprzez eksperyment, przeprowadzony w Internecie, sprawdzono świadomość zagrożenia handlem ludźmi wśród osób zainteresowanych pracą opiekunki osób starszych w Niemczech.

Na stronie projektu www.bezpieczny-wyjazd.eu można znaleźć m.in.:

- Przewodnik „Nie bądź ofiarą” z przydatnymi informacjami nt. bezpiecznej pracy za granicą w wakacje, wskazówki jak rozpoznać podejrzaną ogłoszenie, nieuczciwego pracodawcę oraz gdzie szukać pomocy w sytuacji zagrożenia.
- Quiz, który w humorystycznej formie porusza temat współczesnego niewolnictwa.
- Infografiki i materiały nt. handlu ludźmi, bezpieczeństwa pracy i zagrożeń w pracy wakacyjnej.
- Poradnik „Bezpieczna praca za granicą”, z kompleksowymi wskazówkami i poradami o pracy poza Polską, gdzie zwrócić się o pomoc w razie niebezpieczeństwa. Poradnik dostępny jest w formie elektronicznej oraz drukowanej, wysyłanej pocztą bezpłatnie.

3. Działania informacyjne skierowane do ogółu społeczeństwa.

3.1. Utworzenie i prowadzenie portalu WWW dla profesjonalistów i osób zainteresowanych problemem handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Portal www.handelludźmi.eu został uruchomiony w sierpniu 2013r. Strona funkcjonuje w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej, i można na niej znaleźć szereg informacji nt. przeciwdziałania zjawisku handlu ludźmi, ochrony i wsparcia ofiar, struktury instytucjonalnej, bazę aktów prawnych dot. handlu ludźmi, a także statystyki, publikacje, ciekawostki oraz opisy prowadzonych projektów. Portal jest na bieżąco aktualizowany – w 2014r. zostały tam zamieszczone

33 publikacje w dziale „Aktualności”, ponadto na bieżąco udostępniane były informacje o zmianach w prawie, wsparciu ofiar, etc.

W 2014r. odnotowano łącznie 165 712 wejść na stronę www.handelludźmi.eu. W ciągu roku liczba odwiedzin wahała się od 8 609 (w lutym) do 17 617 (w grudniu) unikalnych użytkowników. Średnia odsłon na użytkownika wahała się od 3,6 (w styczniu) do 18,21 (w grudniu) .

Portal posiada również swój odpowiednik w serwisie społecznościowym www.facebook.com/handelludźmi, gdzie liczba „polubień” urosła z 92 w styczniu do 277 w grudniu 2014r.

3.2. Przygotowanie i prezentacja w różnych miastach kraju mobilnej wystawy poświęconej problematyce handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Biurem Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji w Warszawie

Termin realizacji: przygotowanie wystawy - 2014r.

prezentacja wystawy - 2015r.

W wyniku niezależnego od Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW opóźnienia w uruchomieniu projektu finansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego, który przewidywał m.in. przygotowanie i prezentację mobilnej wystawy, poświęconej tematyce handlu ludźmi, zadanie to zostało przesunięte do realizacji na 2015r.

3.4. Opracowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych na temat zjawiska handlu dziećmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi (Fundacja Dzieci Niczyje)

Termin realizacji: 2014r.

W wyniku niezależnego od Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW opóźnienia w uruchomieniu projektu, w ramach którego przewidziano także opracowanie i dystrybucję materiałów informacyjnych nt. zjawiska handlu dziećmi, zadanie to zostało przesunięte na 2015r.

Natomiast, Fundacja Dzieci Niczyje wznowiła wydanie broszury „Przeciwdziałanie wykorzystywaniu seksualnemu dzieci w turystyce” przy współpracy z ECPAT International. Broszura została dodrukowana w 500 egzemplarzach i jest dystrybuowana w ramach szkoleń dla branży turystycznej i uczelni. Jest również dostępna online (www.kodeks.fdn.pl/materialy-0). Wydano także Kwartalnik FDN „Dziecko krzywdzone” (<http://dzieckokrzywdzone.fdn.pl/vol-13-nr-1-wykorzystywanie-seksualne-dzieci>) z artykułem poświęconym problematyce przeciwdziałania komercyjnemu wykorzystywaniu dzieci w kontekście podróży i turystyki.

Ponadto, wiele materiałów, przygotowanych przez Fundację Dzieci Niczyje jest dostępnych w Internecie – np. scenariusze zajęć dla dzieci i młodzieży, przeznaczone dla nauczycieli i pedagogów (www.fdn.pl/dla-nauczycieli-i-pedagogow).

3.5. Upowszechnianie informacji na temat zagrożeń związanych z handlem ludźmi w ulotkach i broszurach przygotowanych w ramach realizacji zadań na rzecz rynku pracy.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2013 - 2015 r.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej od 2012r. publikuje materiały informacyjne w językach białoruskim, gruzińskim, mołdawskim, rosyjskim i ukraińskim, dotyczące możliwości podejmowania pracy przez obywateli Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Ukrainy, Rosji, oraz od 2014r. Armenii, na zasadach uproszczonych określonych w § 1 pkt 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 lipca 2011r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę.

Celem publikacji materiałów, które są dystrybuowane m.in. w placówkach dyplomatycznych krajów procedury uproszczonej oraz wielu instytucjach mających styczność z migrantami na terenie Polski, jest informowanie cudzoziemców zamierzających podjąć pracę w Polsce o zasadach legalnego i bezpiecznego zatrudnienia w ramach procedury oraz o przysługujących im prawach. Część ulotki, poświęcona bezpieczeństwu w podejmowaniu i wykonywaniu przez cudzoziemców pracy w Polsce zawiera praktyczne informacje promujące takie zachowania imigrantów, jak np. sprawdzanie pracodawców i agencji pracy tymczasowych w bazach i rejestrach internetowych, które to zachowania podwyższają ich bezpieczeństwo osobiste, w tym w odniesieniu do zagrożenia handlem ludźmi.

Informacje te znajdują się także w ramach uruchomionego w listopadzie 2014r. Portalu Publicznych Służb Zatrudnienia (www.psz.praca.pl) – w zakładce skierowanej do cudzoziemców, gdzie znajdują się m.in. informacje na temat zasad zatrudniania obywateli krajów trzecich w Polsce oraz możliwej do uzyskania pomocy Publicznych Służb Zatrudnienia, a także przynależnych im innych praw.

W najbliższym czasie przygotowane zostaną do umieszczenia na ww. stronie wersje obcojęzyczne tych informacji (w tym w języku ukraińskim).

Ponadto MPiPS (Departament Rynku Pracy) zaplanowało w pierwszej połowie 2015r. aktualizację elektronicznej wersji broszury pt. „Gdy planujesz wyjazd z kraju w celach zarobkowych/Gdy planujesz powrót do kraju” (I edycja z 2011r.). Zaktualizowana wersja broszury zostanie udostępniona w wersji elektronicznej wszystkim użytkownikom na Portalu Publicznych Służb Zatrudnienia (www.psz.praca.gov.pl).

4. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej, skierowana do osób przybywających do Polski celem podjęcia pracy.

4.1. Opracowanie i upowszechnienie ulotek dla potencjalnych cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi do dystrybucji w przejściach granicznych i urzędach konsularnych RP.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej i Ministerstwem Spraw Zagranicznych

Termin realizacji: 2014 r.

W grudniu 2014r. zakończono proces aktualizacji i druku materiałów informacyjnych poświęconych handlowi ludźmi, w ramach którego przygotowano:

- łącznie 110 000 ulotek dla cudzoziemców, którzy podejrzewają że mogli zostać wykorzystani w procederze handlu ludźmi (w językach: angielskim, francuskim, rosyjskim, ukraińskim, bułgarskim, rumuńskim, wietnamskim, chińskim, perskim (farsi), romskim i, pomocniczo, w języku polskim);
- 10 000 zakładerek do książek, informujących o Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi.

INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

- W grudniu 2014r. Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW zakończył proces przygotowywania i aktualizacji materiałów informacyjnych, poświęconych handlowi ludźmi. Wydrukowano 10 000 egzemplarzy 36-stronnicowych broszur, poświęconych zjawisku handlu ludźmi w Polsce oraz 5 000 plakatów, informujących o zagrożeniu zjawiskiem handlu ludźmi.
- W ramach działań prewencyjnych przeciwko handlowi ludźmi, Policja w Europejskim Dniu przeciwko Handlowi Ludźmi uruchomiła **telefon zaufania i skrynkę kontaktową**, na którą można zgłaszać wszystkie informacje, które mogą dotyczyć handlu ludźmi.
- 23 sierpnia 2014r. odbyło się, zorganizowane z inicjatywy **Ambasady Filipin spotkanie, poświęcone migracjom zarobkowym i zagrożeniu handlem kobietami**. Spotkanie miało przybliżyć społeczności Filipińczyków, mieszkających w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, możliwości dochodzenia swych praw, w przypadku są one naruszane przez pracodawców. Poruszono także kwestię zagrożeń, związanych z przestępstwem handlu ludźmi. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Państwowej Inspekcji Pracy, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz Fundacji La Strada.
Członkowie filipińskiej społeczności mogli dowiedzieć się o ułatwieniach, jakie wprowadzone zostały nową ustawą o cudzoziemcach, prawach migrantów, podejmujących pracę w Polsce, zagrożeniach związanych z handlem ludźmi i wykorzystaniem do pracy przymusowej oraz polskim systemie ochrony i wsparcia ofiar handlu ludźmi.
- W czerwcu 2014r. zakończył się projekt „**Prawa migrantów w praktyce**”, realizowany przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji (IOM) w partnerstwie z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Państwową Inspekcją Pracy, którego celem było ułatwianie integracji obywateli państw spoza Unii Europejskiej, poprzez zwiększanie ich świadomości na temat praw i obowiązków w Polsce oraz podjęcie działań przyczyniających się do przeciwdziałania przejawom

dyskryminacji i wyzyskowi migrantów, zwłaszcza na rynku pracy. Projekt był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich.

- W ramach obecnie realizowanego projektu „Prawa migrantów w praktyce 2” (od lipca 2014r.), działa infolinia w Polsce, która od początku projektu udzieliła ponad 6000 konsultacji telefonicznych w Polsce. Ponadto, działają infolinie w krajach pochodzenia migrantów – na Białorusi, Ukrainie i w Wietnamie – które łącznie od początku projektu udzieliły blisko 700 konsultacji.

Oprócz infolinii, prowadzony jest również portal informacyjny dla migrantów www.migrant.info.pl. Na stronie znajdują się informacje dotyczące m.in. wjazdu i pobytu w Polsce oraz pracy i obywatelstwa polskiego. Portal zawiera także wiele praktycznych wskazówek dotyczących życia codziennego w Polsce, takich jak koszty życia, system edukacyjny czy opieka zdrowotna. Strona dostępna jest w języku polskim, angielskim, chińskim, francuskim, rosyjskim, ukraińskim, ormiańskim oraz wietnamskim. Od początku projektu odnotowano prawie 1.800.000 wejść (odstón) strony oraz ponad 500 tys. jej użytkowników.

Ponadto, w ramach projektu „Prawa migrantów w praktyce 2” zrealizowano 53 spotkania informacyjne dla cudzoziemców, w których wzięło udział łącznie ponad 2000 osób. Kolejne spotkania i szkolenia zostały zaplanowane na rok 2015r.

W ramach realizowanych od 2012r. szkoleń, prowadzony jest także moduł poświęcony ofiarom handlu ludźmi - 27 marca 2014r. w Warszawie odbyło się pierwsze w ubiegłym roku szkolenie poświęcone dyskryminacji migrantów na rynku pracy, a kolejne odbyły się w Katowicach (4 kwietnia), w Gdańsku (15 kwietnia), Lublinie (15 maja) i Warszawie (3 czerwca, 9 czerwca i 15 października). W spotkaniach wzięło udział w sumie 116 osób.

5. Działania popularyzujące problematykę handlu ludźmi skierowane do młodzieży.

Spotkania, szkolenia, wykłady, rekolekcje, prowadzone dla młodzieży przez pracowników Stowarzyszenia PoMOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej (więcej informacji w części I p. 5.3).

W ramach promocji kampanii „Nie odwracaj wzroku” i Kodeksu Postępowania, Fundacja Dzieci Niczyje nawiązała współpracę z Uniwersytetami – Wydziałem Turystyki i Rekreacji na Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie oraz Szkoły Wyższej Bogdana Jańskiego w Krakowie, gdzie przeprowadzono wykłady dla studentów, przyszłych pracowników branży turystycznej – łącznie dla 152 studentów.

Wykłady, połączone z warsztatami dla uczelni, spotkały się z dużym zainteresowaniem. Planowane jest kontynuowanie tej współpracy w 2015r. Działania edukacyjne FDN na wyższych uczelniach są ograniczone w ich zakresie – tematyka ochrony dzieci powinna znaleźć się w programach wyższych uczelni o profilu turystycznym, w szczególności hotelarskim.

Ponadto, w ramach kampanii informacyjnej, realizowanej przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji – IOM, przygotowano spot, poświęcony zjawisku handlu ludźmi i możliwości uzyskania pomocy w dobrowolnym powrocie (<https://www.youtube.be/L1ubfJ995Lg>). Spot był emitowany w kinach w różnych miastach Polski w końcowych blokach reklamowych przed filmami. Obejrzało go prawie 500 000 osób.

5.1 Organizacja przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych konkursów skierowanych do młodzieży:

5.1.1 Konkursu na pracę dyplomową na temat handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: ogłoszenie konkursu – październik 2014r.

17 października 2014r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ogłosiło drugą edycję konkursu na pracę dyplomową nt. handlu ludźmi. Konkurs jest objęty patronatem Minister Spraw Wewnętrznych.

Jest on otwarty dla wszystkich studentów oraz absolwentów szkół wyższych. Zgłoszone mogą być do niego prace, których obrona zakończyła się uzyskaniem pozytywnej oceny z egzaminu i nastąpiła pomiędzy 01.01.2013r. a 15.08.2015r. Może ją zgłosić autor lub promotor pracy pod warunkiem uzyskania pisemnej zgody autora. Termin składania prac upływa 15 sierpnia 2015r., a rozstrzygnięcie nastąpi do końca listopada 2015r.

5.1.2 Konkursu na komiks dot. handlu ludźmi do pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: ogłoszenie konkursu - październik 2013r.

rozstrzygnięcie konkursu - czerwiec 2014r.

18 października 2013r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ogłosiło kolejną, trzecią już edycję konkursu na utwór, związany z handlem ludźmi. Tym razem uczestnicy mieli za zadanie zmierzyć się z formą twórczości, jaką jest komiks, a tematem przewodnim było wykorzystanie do pracy przymusowej. Konkurs został objęty patronatem Ministra Spraw Wewnętrznych.

Do Ministerstwa napłynęło 297 prac, spośród których wybrano cztery najlepsze. Pierwsze miejsce i nagrodę w wysokości 4 000 zł brutto (oraz 1 000 zł brutto dla placówki edukacyjnej) uzyskała praca pt. „Ekonomia młodości” autorstwa Anny Matwiejczyk, drugie – komiks pt. „Krzysztof”, wykonany przez Jana Piotrowskiego, a dwa wyróżnienia przypadły autorom prac pt. „Dzień, który zniszczył czyjś świat” (Michał Golszewski - rysunki i Mateusz Warmuz - scenariusz) i „To miała być tylko wakacyjna praca” (Anna Bednarek).

Druk zwycięskich komiksów został zaplanowany na 2015r.

5.1.3 Konkursu dla młodzieży – konkurs na plakat promujący kampanię informującą o handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: ogłoszenie – październik 2014 r.

Zadanie, ze względu na obciążenie innymi obowiązkami oraz zmiany kadrowe w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW zostało przesunięte na 2015r.

5.3. Organizacja spotkań informacyjnych dla młodzieży szkolnej, prowadzonych przez przeszkolonych pedagogów lub pracowników organizacji pozarządowych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014r.

Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej prowadziło bardzo intensywną działalność profilaktyczną - organizując szkolenia, konferencje i wykłady dla wspólnot parafialnych i młodzieży. Odbywały się one w ramach programów:

- „Bezpieczna praca za granicą. Uważaj na handel ludźmi” - 24 stycznia, Gorzyczki k/Wodzisławia (150 osób); 5 lutego, Ciasna k/Lublińca (70 osób); 9 lutego, Wysoka k/Łazy (500 osób); 23 lutego, Warszawa Białołęka (1000 osób); 14 marca, Ruda Śląska (30 osób), 16 marca, Katowice (300 osób); 23 marca, Chrzanów (400 osób); 9-10 kwietnia, Katowice (60 osób); 23 kwietnia, Katowice (15 osób); 6 maja, Wrocław (40 osób); 23 maja, Kraków (55 osób); 31 maja, Łaziska Górne (90 osób); 28 września, Skawina (70 osób); 5 października, Ruda Śląska (80 osób); 11 października, Dębowiec k/Jasła (80 osób); 20 listopada, Ruda Śląska (40 osób); 2 grudnia, Opole (40 osób);
- „Czym jest współczesne niewolnictwo?” - 10 marca, Toruń (80 osób); 15 marca, Oświęcim (100 osób); 26 marca, Michałkowice (40 osób); 30 marca, Seminarium Duchowne w Katowicach (50 osób); 2 kwietnia, Ruda Śląska (60 osób); 15 października, Wrocław (70 osób); 19 października, Warszawa (400 osób); 5 grudnia, Bieruń Stary (40 osób); 8 grudnia, Warszawa Łomianki (80 osób).

Natomiast, w ramach Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego w 2014r. odbyło się 38 spotkań w szkołach (od podstawowych po wyższe), bursach, ośrodkach wychowawczych oraz w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym, Instytucie Nauk Stosowanych Uniwersytetu Warszawskiego. Pogadanki odbyły się także dla Stowarzyszenia na Rzecz Młodzieży w Braniewie oraz 125. Warszawskiej Drużyny Wędrowniczej Harcerskiej Służby Granicznej. Ogółem, w spotkaniach wzięło udział 1276 osób, głównie młodzieży z grup ryzyka.

Ponadto przeprowadzono cykl zajęć – według autorskiego programu - dla słuchaczy Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Warszawie, Wydział Zaoczny. Odbyło się 30 godzin zajęć dla 20 osób.

Przez cały 2014r. realizowane były też zajęcia (25) w domach dziecka, ośrodkach wychowawczych i pogotowiu opiekuńczym województwa mazowieckiego (Warszawa, Józefów, Płońsk, Radom), w których wzięło udział ok. 150 osób.

Ponadto, zorganizowane zostało spotkanie dla grupy studentów z Azerbejdżanu i Gruzji (10 osób).

5.4. Szkolenia na temat handlu dziećmi i komercyjnego wykorzystywania dzieci kierowane do nauczycieli i pedagogów pracujących z młodzieżą w wieku 13-18 lat.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje

Termin realizacji: 2014r.

Fundacja Dzieci Niczyje opracowała scenariusz "Handel dziećmi", przeznaczony dla nauczycieli i pedagogów, pracujących z dziećmi i młodzieżą w wieku 13-18 lat, który jest dostępny na stronie

internetowej FDN do pobrania wraz z filmem i plakatem "Ty nie masz ceny" (www.fdn.pl/dla-nauczycieli-i-pedagogow). Na stronie internetowej dostępne są dodatkowe scenariusze, dotyczące problemu komercyjnego wykorzystywania dzieci i informacje o grze edukacyjnej "Nie przegraj!". W 2014r. FDN przeprowadziła szkolenia z tego zakresu dla 106 pedagogów i nauczycieli z Warszawy, Głogowa i Białegostoku. Przeszkoleni profesjonalści przeprowadzili zajęcia dla ok. 2000 uczniów.

Szkolenia są organizowane w miarę możliwości organizacyjnych i finansowych FDN oraz w ramach zapotrzebowania. Tematyka nie jest uwzględniona w programach szkolnych. Szkolenia spotykają się z dużym zainteresowaniem odbiorców.

W 2014r. Fundacja Dzieci Niczyje kontynuowała realizację projektu "Nie odwracaj wzroku, bądź świadomy i reaguj na przypadki wykorzystywania seksualnego dzieci w turystyce!". Kampania uzyskała wsparcie ze strony Komendanta Głównego Policji i została objęta honorowym patronatem Ministra Spraw Wewnętrznych, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka. Kampanię wsparła również Komenda Główna Straży Granicznej, organizacje pozarządowe i firmy z branży turystycznej. W ramach kampanii "Nie odwracaj wzroku" FDN opracowała materiały i stronę internetową do zgłaszania przypadków krzywdzenia dzieci www.stopseksturystyce.fdn.pl, będącą częścią międzynarodowej kampanii. Strona została zainaugurowana podczas konferencji prasowej w obecności Komendanta Głównego Policji i przedstawicieli placówek dyplomatycznych (17 czerwca). Zgłoszenia trafiają bezpośrednio do Komend Wojewódzkich Policji i do KGP. FDN spotyka się co pół roku z KGP w celu podsumowania funkcjonowania strony i interwencji podejmowanych przez Policję.

Ponadto, 26 listopada 2014r. we Wrocławiu z inicjatywy Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW odbyło się szkolenie dla Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, nt. metodyki prowadzenia zajęć dla młodzieży, poświęconych handlowi ludźmi, a także szkolenie dla wychowawców szkolnych, nt. metodyki prowadzenia zajęć dla młodzieży, przybliżających problem i zagrożenia, związane z handlem ludźmi.

Kolejne spotkanie informacyjno-szkoleniowe planowane jest na luty 2015r.

W ramach działań prewencyjnych, skierowanych do młodzieży szkolnej, Ministerstwo Edukacji Narodowej na stronie internetowej www.men.gov.pl zamieściło informację o materiałach multimedialnych do prowadzenia przez nauczycieli zajęć profilaktycznych, dotyczących różnych form przemocy wobec dzieci i młodzieży, oferowanych przez Fundację Dzieci Niczyje w ramach „Akademii ochrony przed przemocą”.

INNE DZIAŁANIA, KTÓRYCH ADRESATAMI BYŁY DZIECI I MŁODZIEŻ:

Fundacja Dzieci Niczyje prowadzi Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111. W 2014r. konsultanci odebrali 132 473 telefonów od dzieci i młodzieży. Odnotowali 12 przypadków, kiedy dzieci kontaktowały się w związku z trudnymi sytuacjami, dotyczącymi problemu komercyjnego wykorzystywania seksualnego.

Fundacja Dzieci Niczyje podejmuje także działania, związane z wpływaniem na proces stanowienia prawa. Fundacja prowadziła monitoring wdrażania do polskiego porządku prawnego dwóch dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady: Dyrektywy 2011/92/UE z 13.12.2011r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej (implementacja do 18.12.2013r.) oraz Dyrektywy 2011/36/UE z 5.4.2011r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (implementacja do 06.04.2013r.). Informacje dostępne są na stronie: <http://lobbying.fdn.pl/>

6. Promowanie i wdrażanie Kodeksu Postępowania (Code of Conduct) mającego na celu ochronę dzieci przed komercyjnym wykorzystaniem seksualnym w turystyce.

Odpowiedzialni za realizację: Fundacja Dzieci Niczyje jako lokalny przedstawiciel Kodeksu Postępowania przy wsparciu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Komendy Głównej Policji

Termin realizacji: 2014r.

Fundacja Dzieci Niczyje wdraża Kodeks Postępowania (*The Code of Conduct for the protection of children against sexual exploitation in travel and tourism*), mający na celu ochronę dzieci przed komercyjnym wykorzystywaniem seksualnym w turystyce.

Kodeks Postępowania i kampania „Nie odwracaj wzroku!” (więcej informacji część I p.5.4) były promowane wśród szerokiego grona odbiorców podczas targów turystycznych. Na targach było obecnych 50 wystawców, odwiedziło je około 18 000 osób. Podczas nich została zorganizowana konferencja nt. problemu komercyjnego wykorzystywania seksualnego dzieci w kontekście podróży i turystyki. Podczas targów nawiązano współpracę z nowymi podmiotami, które mogą zaangażować się w promocję dobrych praktyk dot. ochrony dzieci przed wykorzystywaniem.

W 2014r. przeszkolono 108 pracowników hoteli grupy hotelowej Orbis (w Warszawie, Poznaniu, Wrocławiu, Gdańsku i Krakowie), a do Kodeksu Postępowania włączyła się firma SABRE z siedzibą w Krakowie. 23 pracowników firmy SABRE zostało przeszkolonych przez FDN. Wraz z pozostałymi pracownikami firmy zorganizowali oni całonocną akcję na rynku głównym w Krakowie, uwrażliwiającą społeczeństwo na problem handlu ludźmi.

Fundacja planuje poszerzenie działań na większą liczbę firm z branży turystycznej - konferencja planowana w maju 2015r. z Ministerstwem Sportu i Turystyki powinna przyczynić się do promocji dobrych praktyk, dotyczących ochrony dzieci wśród szerokiej grupy odbiorców.

Ponadto, Fundacja Dzieci Niczyje zorganizowała 11-tą konferencję „Pomoc dzieciom ofiarom przestępstw”, w której wzięło udział 587 osób (20-21 października 2014r. w Warszawie). Jedno z seminariów zostało poświęcone tematyce przeciwdziałania wykorzystywaniu seksualnemu dzieci w kontekście podróży i turystyki (<http://konferencje.fdn.pl/11-ogolnopolska-konferencja-pomoc-dzieciom-ofiarom-przestepstw>).

Część II. Wsparcie i ochrona ofiar

Ministerstwo Spraw Zagranicznych, wypełniając zalecenia OBWE, dotyczące **zapobiegania przypadkom pracy niewolniczej prywatnych pomocy domowych** zatrudnianych przez obcych dyplomatów opracowało (we współpracy z MSW, zainteresowanymi organizacjami społecznymi oraz Departamentem Konsularnym MSZ) i wdrożyło 1 kwietnia 2014r. nowe procedury zatrudniania pomocy domowych przez członków misji dyplomatycznych, urzędów konsularnych przedstawicielstw organizacji międzynarodowych. Dyplomaci, zamierzający zatrudnić pomoc domową muszą podpisać z nią umowę, która ma zagwarantować ochronę pracownika nie mniejszą niż wynikającą z Kodeksu Pracy, w tym wynagrodzenie równe lub większe niż minimalna płaca w RP, uiszczać składki na ubezpieczenia zdrowotne i społeczne, zapewnić opiekę lekarską, przelewać wynagrodzenie na konto bankowe pomocy domowej.

Pomoce domowe otrzymują już przed przyjazdem do Polski informacje o swoich prawach i obowiązkach w RP od konsula, a następnie przynajmniej raz w roku spotykają się „w cztery oczy” z pracownikiem Protokołu Dyplomatycznego MSZ. Mają wówczas możliwość przekazania informacji na temat warunków pracy w Polsce. Uzyskują także od PD MSZ niezbędne wsparcie w przypadku naruszania ich praw pracowniczych.

W Departamencie Postępowania Uchodźczych Urzędu do spraw Cudzoziemców został ustanowiony **nieetatowy koordynator ds. handlu ludźmi**, odpowiedzialny m.in. za nadzór nad kwestiami, związanymi ze wstępną identyfikacją ofiar handlu ludźmi, pozostającymi w kompetencjach Urzędu a także za ułatwianie przepływu informacji pomiędzy właściwymi instytucjami i gromadzenie informacji w powyższym zakresie.

Ponadto, w 2014r. odbyło się jedenaście posiedzeń **grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi** (10 stycznia, 4 lutego, 17 marca, 9 kwietnia, 20 maja, 16 lipca, 9 września, 2 października, 6 listopada, 13 listopada i 15 grudnia) z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Prokuratury Generalnej, Fundacji „La Strada”, Stowarzyszenia „Po-MOC”.

W ramach spotkań omawiane są bieżące kwestie, związane z prowadzeniem Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi, jak również sprawy, wynikające z realizacji zadań zapisanych w Krajowym Planie Działań, a dotyczących bezpośrednio systemu wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi.

W wyniku prac ww. grupy opracowany został instrument, wspomagający identyfikację potencjalnych ofiar handlu ludźmi w postaci wskaźników identyfikacyjnych i pouczeniu o prawach ofiar (szczegółowe info w p. 3.2) oraz projekt mechanizmu dokonywania oceny ryzyka w przypadku powrotu cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi (więcej info w p. 3.3).

Stowarzyszenie Po-MOC realizowało na rzecz Urzędu Miasta Katowice projekt **„Poradnictwo specjalistyczne dla kobiet i ich dzieci dotkniętych współczesnymi formami niewolnictwa lub innymi formami przemocy”**.

W okresie od sierpnia 2013r. do czerwca 2014 . Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć i Fundacja La Strada realizowały projekt pt. **"Obywatelski monitoring współpracy instytucji publicznych w aspekcie identyfikacji ofiar handlu ludźmi i respektowania ich praw."** W ramach projektu, zespół

CPPHN badał praktyki stosowania opracowanych standardów w odniesieniu do ofiar handlu ludźmi w wybranych instytucjach publicznych i organizacjach pozarządowych.

Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW opracował i przygotował do druku:

- 5 000 ulotek o wsparciu i ochronie ofiar handlu ludźmi, przeznaczonych dla organów ścigania;
- 3 000 plakatów dla funkcjonariuszy, zwracających uwagę na kwestię kontaktu z ofiarami handlu ludźmi.

Dystrybucja materiałów nastąpi w roku 2015.

1. Opracowanie i opisanie zasad funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Referencyjnego (National Referral Mechanism) dla ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi

Termin realizacji: zdefiniowanie i opisanie mechanizmu – 2014r.

Ze względu na opóźnienie prac nad Algorytmem postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi przygotowanie założeń dla Krajowego Mechanizmu Referencyjnego zostało przesunięte do realizacji na 2015r.

2. Wdrożenie nowych rozwiązań dotyczących legalizacji i warunków pobytu ofiar handlu ludźmi – obywateli państw trzecich wprowadzanych nową ustawą o cudzoziemcach.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014 r. w zależności od daty wejścia ustawy w życie

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach weszła w życie 1 maja 2014r. Mając na uwadze istotne zmiany, jakie zostały wprowadzone w odniesieniu do kwestii legalizacji pobytu cudzoziemców - ofiar handlu ludźmi („czas na zastanowienie”, formalne zaświadczenie, potwierdzające, że cudzoziemiec jest ofiarą, wydłużenie okresu na jaki wydawane jest zezwolenie na pobyt czasowy, wprowadzenie możliwości uzyskania zezwolenia na pobyt stały przez ofiarę handlu ludźmi na szczególnych warunkach, już po roku pobytu na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi, a także rozszerzenie kompetencji Straży Granicznej o możliwość rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw handlu ludźmi i niewolnictwa oraz ścigania ich sprawców) Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi w Departamencie Polityki Migracyjnej MSW zorganizował szereg szkoleń i spotkań, poświęconych ww. problematyce, m.in.:

- przeprowadzono panel „Kompetencje funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej w zakresie legalizacji cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w świetle ustawy z dnia 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach” w ramach VII wspólnych warsztatów szkoleniowych dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, dotyczących zwalczania przestępczości handlu ludźmi, zorganizowanych w COS SG w Koszalinie (w dniach 5-9 maja 2014r.);
- zorganizowano spotkanie informacyjne z pracownikami Fundacji Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada, poświęcone realizacji zadań w świetle nowej ustawy o cudzoziemcach (21 maja 2014r. w Warszawie);

- zorganizowano spotkanie z Dyrektorem Biura Prokuratora Generalnego, poświęcone współpracy w zakresie handlu ludźmi w świetle nowej ustawy o cudzoziemcach (22 maja 2014r. w Warszawie);
- zorganizowano spotkanie z funkcjonariuszami Wydziału dw z Handlem Ludźmi w Biurze Służby Kryminalnej KGP w zakresie stosowania ustawy o cudzoziemcach, odnoszących się do ofiar handlu ludźmi (25 czerwca 2014r. w Warszawie);
- zorganizowano warsztaty dla funkcjonariuszy Straży Granicznej pionu cudzoziemskiego nt. „Zasad postępowania w przypadku identyfikacji cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w świetle nowej ustawy o cudzoziemcach” (w dniach 30 września - 1 października 2014r. w OKS SG „Strażnica” w Otwocku).

1 maja 2014r. weszło także w życie rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 16 kwietnia 2014r. w sprawie wzoru zaświadczenia potwierdzającego domniemanie, że cudzoziemiec jest ofiarą handlu ludźmi, co umożliwi znaczne skrócenie procedury uznania za legalny pobytu na terytorium RP cudzoziemca, wobec którego istnieje domniemanie, że może być ofiarą handlu ludźmi.

Zaświadczenie wydane jest przez organ właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego. Jest ono ważne przez okres 3 miesięcy od dnia jego wydania, a w przypadku małoletniego cudzoziemca - przez okres 4 miesięcy od dnia jego wydania.

W ubiegłym roku wydano 22 zaświadczenia, odnotowane w centralnym rejestrze wydanych zaświadczeń, prowadzonym przez Ministra Spraw Wewnętrznych w ramach Systemu Informatycznego POBYT.

W związku ze zmianami w Kodeksie postępowania karnego - art. 185 a i b kpk oraz ww. zmianami w ustawie o cudzoziemcach Prokuratura Generalna zaktualizowała "Wskazówki dotyczące prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach o handel ludźmi", które zostały następnie przekazane za pośrednictwem Prokuratur Apelacyjnych, powszechnym jednostkom organizacyjnym prokuratury.

3. Opracowanie i wdrożenie nowego „Algorytmu postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi”

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z Urzędem ds. Cudzoziemców, Prokuraturą Generalną Ministerstwem Sprawiedliwości i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: opracowanie założeń i projektu Algorytmu – 2013r.

zakończenie procesu konsultacji i wdrożenie Algorytmu - po wejściu w życie znowelizowanej ustawy o cudzoziemcach – 2014r.

Opracowanie i wdrożenie Algorytmu postępowania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi zostało przesunięte do realizacji na 2015r. i będzie przygotowywane łącznie z Krajowym Mechanizmem Referencyjnym (część II, p. 1), jako jego element.

Decyzją nr 256 z dnia 14 lipca 2014r. Komendant Główny Policji powołał zespół do opracowania i uzgodnienia projektu zarządzenia Komendanta Głównego Policji w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępstw handlu

ludźmi oraz przestępstw i wykroczeń z nimi związanych. Projekt zarządzenia określa metody i formy wykonywania zadań przez policjantów w zakresie zapobiegania i wykrywania ww. przestępstw i wykroczeń z nimi związanych. Celem projektu zarządzenia jest usystematyzowanie działań policjantów wszystkich służb w zapobieganiu i wykrywaniu przestępstwa handlu ludźmi. Proponowane zarządzenie będzie stanowić pierwszy spójny akt prawny w Policji, regulujący przedmiotowe kwestie. Po jego wejściu w życie policjanci otrzymają narzędzie, ułatwiające im właściwą identyfikację ofiar handlu ludźmi oraz innych przestępstw i wykroczeń z nim związanych, a także zapewniające samym ofiarom szybkie wdrożenie procedury udzielenia wsparcia i pomocy. Wypracowanie jednolitych metod i form pozwoli ponadto na usprawnienie sposobu postępowania z ofiarami handlu ludźmi i osobami pokrzywdzonymi. Projekt zarządzenia, zgodnie z zarządzeniem nr 17 Komendanta Głównego Policji z 14 maja 2014r. w sprawie metod i form wykonywania w Policji zadań w zakresie legislacji, pomocy prawnej i informacji prawnej został przesłany do komórki właściwej do spraw legislacji Komendy Głównej Policji celem wydania wstępnej opinii legislacyjnej, następnie zostanie przesłany do uzgodnień z komórkami organizacyjnymi Komendy Głównej Policji, których zakresu działania projekt dotyczy oraz komendami wojewódzkimi Policji i szkołami policyjnymi. Po uzgodnieniach zostanie przedłożony Komendantowi Głównemu Policji do podpisu. Wejście w życie zarządzenia planuje się w I kwartale 2015r.

Prace nad Algorytmem będą prowadzone łącznie z pracami nad opisem krajowego Mechanizmu Referencyjnego (część II p. 1).

3.1. Opracowanie i upowszechnienie informacji dla zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi dot. ich praw (w języku zrozumiałym dla ofiary).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014r.

W 2014r. w ramach prac grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu, ludźmi opracowano materiał informacyjny na temat podstawowych praw ofiar handlu ludźmi w Polsce, który następnie został przetłumaczony na języki obce: angielski, francuski, rosyjski, ukraiński, bułgarski, wietnamski, rumuński, chiński, perski i romski. Łącznie wydrukowano 110 000 ulotek, których dystrybucja planowana jest w 2015r.

3.2. Wdrożenie narzędzia (w formie kwestionariusza) ułatwiającego identyfikację ofiar handlu ludźmi, uwzględniającego charakterystykę różnych form wykorzystania.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych/ Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: pilotażowe zastosowanie narzędzia w jednostkach Straży Granicznej – 2013r. ewaluacja funkcjonowania/ propozycje usprawnień – 2014r.

W wyniku prac grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi opracowany został instrument, wspomagający identyfikację potencjalnych ofiar handlu ludźmi w postaci wskaźników identyfikacyjnych i pouczeniu o prawach ofiar. Dokument został przekazany do zaopiniowania i przedstawienia propozycji możliwości jego zastosowania przez odpowiednie urzędy.

Straż Graniczna w październiku 2013r. wdrożyła, w ramach pilotażu, ww. wskaźniki do stosowania w oddziałach SG. Do połowy grudnia 2014r., przeprowadzona została ewaluacja pilotażu. Straż

Graniczna wykorzystana narzędzie w postaci wskaźników 148 razy, co pośrednio przyczyniło się do ujawnienia 48 potencjalnych ofiar handlu ludźmi i było podstawą wszczęcia 11 postępowań przygotowawczych w kierunku art. 189a§1 kk.

Również Urząd ds. Cudzoziemców wdrożył „Procedurę postępowania dla pracowników UdsC, rozpatrujących wnioski o nadanie statusu uchodźcy w przypadku dokonania wstępnej identyfikacji cudzoziemca jako ofiary handlu ludźmi” oraz załączone do niej praktyczne narzędzia, wspomagające identyfikację potencjalnych ofiar handlu ludźmi.

Procedura ma na celu usprawnienie przepływu informacji pomiędzy Urzędem ds. Cudzoziemców a Strażą Graniczną oraz Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla Ofiar Handlu Ludźmi w przypadku rozpoznania ofiary handlu ludźmi. Stanowi także narzędzie w identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi w trakcie przeprowadzania wywiadów statusowych z cudzoziemcami.

Pracownicy wydziałów postępowań uchodźczych, każdorazowo, konsultują z nieetatowym koordynatorem ds. handlu ludźmi w Departamencie Postępowań Uchodźczych UdsC przypadki, co do których mają podejrzenia, pogłębiają wywiad, występują ze stosownymi pismami do Straży Granicznej i rozpatrują sprawę z uwzględnieniem przesłanki dotyczącej handlu ludźmi.

W 2014r. przeprowadzono kilkanaście takich rozmów. Niestety, w dwóch przypadkach konsultacje przeprowadzono tuż przed wydaniem decyzji, co spowodowało w konsekwencji przedłużenie postępowania, w celu wyjaśnienia zagadnienia.

Działania ewaluacyjne będą kontynuowane na początku 2015r., a w toku dalszych prac planuje się przygotowanie skróconej wersji przedmiotowego dokumentu w formie ulotki lub broszury, która byłaby bezpośrednio adresowana do pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi.

Natomiast w Policji, kwestionariusz wspomagający identyfikację ofiary przestępstwa handlu ludźmi będzie załącznikiem do zarządzenia Komendanta Głównego Policji w *sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępstw handlu ludźmi oraz przestępstw i wykroczeń z nimi związanych* (o którym mowa w p. 3), którego wejście w życie planowane jest w I kwartale 2015r.

3.3. Opracowanie zasad dokonywania analizy ryzyka w przypadku powrotu ofiary do kraju pochodzenia.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi i Biurem Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji w Warszawie

Termin realizacji: 2014 r.

W 2014r., w ramach prac grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi, opracowany został projekt mechanizmu dokonywania oceny ryzyka w przypadku powrotu cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi do kraju pochodzenia. Przygotowano narzędzia (w formie ankiet) do wykorzystania zarówno przez organizacje, zajmujące się ofiarą (i przygotowujące osobę do powrotu), jak również przez organy ścigania identyfikujące ofiary.

Ustalono, że ocena ryzyka będzie dokonywana wyłącznie w przypadku powrotu cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi – obywateli państw trzecich oraz, w uzasadnionych przypadkach, obywateli państw Unii Europejskiej i będzie dotyczyła ofiar objętych „Programem wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi”.

Wdrożenie procedury planowane jest na 2015r.

4. Wdrożenie standardów, jakie winny spełniać instytucje zdolne i uprawnione do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi a także placówki, w których mogą być umieszczane ofiary handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: upowszechnienie wytycznych – 2014-2015r.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, w porozumieniu z wybranymi organizacjami pozarządowymi i jednostkami pomocy społecznej, przygotowało materiał dla kadry pomocy społecznej „Standardy bezpiecznego schronienia”. Dokument został przekazany do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej celem jego wykorzystania przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Materiał został opublikowany na stronie internetowej MPIPS: http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1_NOWA%20STRONA/Pomoc%20spoleczna/cudzoziemcy/Standardy%20bezpiecznego%20schronienia%20dla%20ofiar%20handlu%20ludzmi.pdf,

a także przekazany w wersji papierowej (160 egzemplarzy) oraz elektronicznej do wszystkich wydziałów polityki społecznej. Przekazywany jest on także pracownikom w trakcie prowadzonych szkoleń w zakresie „Wsparcia ofiar handlu ludźmi”.

5. Kontynuacja i rozwój koncepcji kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar/ świadków handlu ludźmi – Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014r.

W lutym 2014r. dokonana została ocena funkcjonowania Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego w okresie 1 października – 31 grudnia 2013r. na podstawie złożonego sprawozdania.

W czerwcu 2014r. dokonana została ocena sprawozdania częściowego oraz korekta sprawozdania z realizacji ww. zadania publicznego.

W lipcu 2014r. przeprowadzono monitoring realizacji zadania publicznego „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi” – w tym kontekście, w sierpniu dokonano analizy ankiety, dotyczącej warunków pracy i płacy kadry zatrudnionej w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej i Miejskich Ośrodkach Pomocy Społecznej.

8 grudnia 2014r. opublikowana została, przygotowana w MSW, analiza „Ofiary handlu ludźmi korzystające z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w latach 2012-2013”.

Ponadto, przedmiotem prac była także kwestia sposobu i możliwości zapewnienia podstawowych potrzeb w przypadku ujawnienia dużej grupy ofiar handlu ludźmi. Na ten temat odbyły się dwa spotkania z przedstawicielami Urzędu m.st. Warszawy – 2 kwietnia miało miejsce spotkanie z kierownictwem Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy, a 16 kwietnia – z kierownictwem Biura Komunikacji Społecznej m.st. Warszawy.

6. Popularyzacja modelu reintegracji ofiary handlu ludźmi, monitorowanej i wspieranej przez profesjonalne służby socjalne i organizacje pozarządowe.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2014r.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, w ramach realizowanych szkoleń „Wsparcie ofiar handlu ludźmi”, popularyzuje modele reintegracji ofiar handlu ludźmi – program IRIS – w szczególności w postaci materiałów szkoleniowych.

Natomiast, od początku 2014r. Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej realizuje projekt „Kryzys początkiem nowego”, dofinansowany w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, którego celem jest aktywizacja zawodowa 15 kobiet, będących osobami bezrobotnymi, bezdomnymi, uwięzonymi w przemoc, ofiarami handlu ludźmi lub będącymi w innym kryzysie życia i mieszkającymi na terenie województwa śląskiego. W ramach ww. projektu świadczona jest pomoc specjalistyczna (diagnoza prawna, psychologiczno-terapeutyczna) oraz integracja społeczno-zawodowa (doradztwo zawodowe, szkolenia, kursy zawodowe oraz staże zawodowe 6-miesięczne). Projekt trwać będzie do końca czerwca 2015r. W 2014r. udzielono wsparcia 21 osobom (15 dorosłych, 6 dzieci).

Ponadto Stowarzyszenie Po-MOC realizowało projekt z RENATE „Reintegracja ofiar handlu ludźmi”, w ramach którego ofiary handlu ludźmi, usamodzielniające się mogą uzyskać wsparcie i dofinansowanie wynajmu czy wyposażenia mieszkania. W okresie 1 lipca–31 grudnia wsparto w ten sposób 3 osoby.

7. Wdrażanie modelu wsparcia/ochrony dziecka – ofiary handlu ludźmi

7.1. Opracowanie standardów, jakie winny spełniać placówki zapewniające schronienie i opiekę małoletnim ofiarom handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014r.

Z uwagi na brak polskich doświadczeń w zakresie zapewnienia odpowiedniego schronienia małoletnim cudzoziemcom bez opieki - ofiarom handlu ludźmi, w 2014r. kontynuowano gromadzenie informacji na temat dobrych praktyk innych państw w tym zakresie.

W 2015r. planowane jest przygotowanie końcowego materiału, zawierającego opis dobrych praktyk oraz wskazówek na temat standardów, jakie winny spełniać polskie placówki chcące zapewnić małoletnim ofiarom handlu ludźmi bezpieczne schronienie.

Ponadto, w czerwcu 2014r. z inicjatywy Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW i we współpracy z Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim oraz Fundacją La Strada zorganizowano spotkanie informacyjne dla pracowników wybranych placówek opiekuńczo-wychowawczych „Wsparcie i ochrona małoletnich cudzoziemców bez opieki - potencjalnych ofiar handlu ludźmi”. Na spotkaniu pracownicy placówek byli zachęceni do aktywnych kontaktów z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi na szkodę ich podopiecznych, a szczególnie na szkodę małoletnich cudzoziemców bez opieki.

Spotkanie ma zaowocować działaniami pilotażowymi na terenie m.st. Warszawy, których efektem będzie:

- zwiększenie kompetencji w identyfikowaniu potencjalnych ofiar handlu ludźmi przez kadre interwencyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- wypracowanie mechanizmów współpracy i wsparcia pomiędzy opiekunami małoletnich ofiar a personelem KCIK.

Zgromadzone doświadczenia i wiedza będą służyć do opracowania uniwersalnego modelu identyfikacji i wsparcia małoletnich ofiar handlu ludźmi w Polsce.

Z uwagi na znikomy odsetek zanotowanych przypadków rozpoznania potencjalnych małoletnich ofiar handlu ludźmi i tym samym ograniczone doświadczenia w zakresie udzielanego wsparcia, działania pilotażowe będą kontynuowane w 2015r. z udziałem kolejnych wybranych placówek opiekuńczo-wychowawczych województwa mazowieckiego.

7.2 Opracowanie algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi na szkodę małoletniego.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej, Urzędem ds. Cudzoziemców, Prokuraturą Generalną Ministerstwem Sprawiedliwości i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014r.

W sierpniu 2014r. opracowany została wersja robocza algorytmu postępowania w przypadku ujawnienia małoletniej ofiary handlu ludźmi, jednak harmonogram dalszych prac nad materiałem uzależniony jest od prac nad ogólnym algorytmem (część II p. 3).

Ponadto, w ramach wspierania i pomocy dzieciom – ofiarom handlu ludźmi w 2014r. realizowano szereg spotkań, głównie na szczeblu eksperckim, w tym:

- spotkanie eksperckie nt. dzieci cudzoziemskich bez opieki w Polsce (21 marca w Warszawie);
- spotkanie z Wojewódzkim Centrum Pomocy Rodzinie w sprawie uruchomienia działań, dotyczących dzieci cudzoziemskich bez opieki (29 kwietnia w Warszawie);
- spotkanie z Departamentem Polityki Rodzinnej MPiPS, poświęcone małoletnim ofiarom handlu ludźmi (3 kwietnia w Warszawie).

Część III. Poprawa skuteczności ścigania

1. Przeprowadzenie analizy możliwości poprawy koordynacji działań pomiędzy Policją, Strażą Graniczną i Prokuraturą w zakresie zwalczania handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Prokuraturą Generalną

Termin realizacji: Analiza istniejących struktur i mechanizmów koordynacji oraz dotychczasowych doświadczeń – 2014r.

Bieżąca analiza działania istniejących struktur i mechanizmów koordynacji prowadzona jest w ramach prac grupy roboczej ds. wsparcia ofiar.

Analiza funkcjonującego w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury modelu koordynacji i monitoringu postępowań, których przedmiotem jest handel ludźmi jest prowadzona na bieżąco przez Prokuraturę Generalną, a wyniki tej oceny są między innymi przedmiotem rocznych sprawozdań z monitoringu i koordynacji postępowań przygotowawczych, których przedmiotem jest handel ludźmi.

Problematyce koordynacji współpracy służb policyjnych z prokuraturą poświęcone są także wspólne warsztaty szkoleniowe dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, z udziałem prokuratorów, dotyczące zwalczania przestępczości handlu ludźmi – w dniach 8-9 maja 2014r. w Koszalinie odbyły się kolejne VII warsztaty.

2. Organizacja corocznych spotkań przedstawicieli Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy zaangażowanych w realizację kontroli legalności zatrudnienia na terytorium RP

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: 2014r.

Zrealizowano szkolenie dla przedstawicieli Państwowej Inspekcji Pracy (Głównego Inspektoratu Pracy oraz okręgowych inspektoratów pracy) a także funkcjonariuszy Straży Granicznej, zajmujących się problematyką legalności zatrudnienia (15-16 kwietnia, Polanica-Zdrój) pt. „Współpraca organów w zakresie legalności zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP” było podsumowanie współpracy obu instytucji w zakresie kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców w 2013r. W trakcie spotkania zaprezentowano m.in. wspólne działania, będące efektem współpracy na poziomie lokalnym – okręgowych inspektoratów pracy z oddziałami i placówkami Straży Granicznej. Ponadto omówiono:

- wyniki kontroli legalności zatrudnienia i wykonywania pracy przez cudzoziemców, przeprowadzonych przez PIP i SG w 2013r.;
- działania PIP w zakresie zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi do pracy przymusowej;
- zmiany w przepisach, dotyczących legalności zatrudnienia cudzoziemców oraz funkcjonowania agencji zatrudnienia.

3. Zainicjowanie działalności wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi z udziałem przedstawicieli wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich, Policji, Straży Granicznej, inspekcji pracy, władz samorządowych oraz organizacji pozarządowych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z właściwymi urzędami wojewódzkimi i instytucjami wchodzącymi w skład zespołów

Termin realizacji: 2014

W drugiej połowie 2014r. zintensyfikowano działania, zmierzające do powołania wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi, z udziałem przedstawicieli urzędów wojewódzkich, Policji, Straży Granicznej, inspekcji pracy, władz samorządowych oraz organizacji pozarządowych. Obecnie, poza mazowieckim Zespołem Wojewódzkim ds. przeciwdziałania Handlowi Ludźmi (spotkanie miało miejsce 5 listopada 2014r.), funkcjonują już:

- **Lubuski Zespół Wojewódzki** ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – posiedzenie inauguracyjne odbyło się 13 czerwca w Gorzowie Wlkp.; kolejne spotkanie odbyło się 8 października;
- **Lubelski Zespół Wojewódzki** ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi - posiedzenie inauguracyjne odbyło się 17 listopada w Lublinie;
- **Podlaski Zespół Wojewódzki** ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi - posiedzenie inauguracyjne odbyło się 20 listopada w Białymstoku;
- **Zachodniopomorski Zespół Wojewódzki** ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi - posiedzenie inauguracyjne odbyło się 11 grudnia w Szczecinie, poprzedzone spotkaniem z Wydziałem Pomocy Społecznej Zachodniopomorskiego UW, poświęconym możliwości utworzenia zespołu wojewódzkiego (7 października 2015r. w Szczecinie).

W 2014r. miały również miejsce warsztaty dla przedstawicieli urzędów wojewódzkich, odpowiedzialnych za utworzenie wojewódzkich zespołów (23-24 czerwca, Warszawa).

Problematyka tworzenia zespołów wojewódzkich została także przedstawiona podczas spotkania wojewodów i komendantów wojewódzkich Policji w Uniejowie 15 września 2014r.

Część IV. Podnoszenie kwalifikacji

1. Szkolenia dla organów ścigania i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości

1.1. Zorganizowanie warsztatów szkoleniowych dla koordynatorów i członków zespołów w komendach wojewódzkich Policji oraz koordynatorów w oddziałach Straży Granicznej celem wymiany doświadczeń i informacji.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji

Termin realizacji: 2014r.

W Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie odbyły się VII wspólne warsztaty szkoleniowe dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, dotyczące zwalczania przestępczości handlu ludźmi oraz świadczenia pomocy ofiarom tej przestępczości (6-9 maja 2014r.). W szkoleniu wzięło udział 90 osób – przedstawicieli Straży Granicznej, Policji, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, prokuratur, sądów, Europolu i Fundacji La Strada. Warsztaty zostały podzielone na 3 panele:

- międzynarodowy – traktujący o współpracy międzynarodowej, podejmowanej w ramach prowadzonych spraw o handel ludźmi, w tym tworzenia i funkcjonowania Wspólnych Zespołów Śledczych (*Joint Investigation Teams*);
- operacyjno-praktyczny – podczas którego prezentowano sprawy z zakresu handlu ludźmi;
- seminarium – poświęcone zmianom w regulacjach prawnych, odnoszących się do cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi, w związku z wejściem w życie nowej ustawy o cudzoziemcach.

1.2. Szkolenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej w ramach kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: 2013, 2014

W Straży Granicznej realizowane są na bieżąco szkolenia, zgodne z obowiązującym 4-stopniowym „Systemem szkolenia funkcjonariuszy SG z zakresu handlu ludźmi”, zatwierdzonym 29 grudnia 2010r. przez Komendanta Głównego SG. W 2014r. przeszkolono:

- na poziomie I - 598 osób (łącznie liczba za l. 2011-2014 to 8451 przeszkolonych funkcjonariuszy SG);
- na poziomie II - 52 funkcjonariuszy SG;
- na poziomie III – 8 (łącznie, na poziomie II i III przeszkolono 155 funkcjonariuszy SG);
- na poziomie IV - 42 funkcjonariuszy SG, w tym 30 na VII warsztatach koordynatorów SG i Policji ds. handlu ludźmi.

1.3. Wdrożenie kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi w Policji.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji

Termin realizacji: ewaluacja istniejącego systemu szkoleń – 2014r.

Komendant Główny Policji decyzją nr 115 z dnia 13 marca 2014 r. powołał zespół do opracowania programu nauczania na kursie specjalistycznym z zakresu zapobiegania przestępstwom handlu

ludźmi i ich zwalczania. Do najważniejszych zmian w zmodernizowanym programie kursu należy zaliczyć:

- uwzględnienie w jego treści elementów kursu CEPOL dot. zwalczania handlu ludźmi;
- zaktualizowanie treści, dotyczących przepisów krajowych i międzynarodowych, w tym zmiany w ustawie o pomocy społecznej oraz ustawy o cudzoziemcach;
- rozbudowanie treści, dotyczących taktyki zwalczania przestępstw handlu ludźmi z uwzględnieniem jego poszczególnych form oraz uzupełnienie współpracy międzynarodowej o informacje, dotyczące wspólnych zespołów śledczych.

Uwzględniając powyższe zmiany, w dniach 7–11 kwietnia 2014r. odbył się kurs pilotażowy w Szkole Policji w Pile. Przeprowadzone w jego trakcie konsultacje zawodowe z udziałem koordynatorów KWP i CBS KGP pozwoliły na wypracowanie ostatecznego kształtu kursu specjalistycznego. 27 sierpnia 2014r. Komendant Główny Policji podpisał decyzję o wdrożeniu specjalistycznego kursu z zakresu zapobiegania przestępstwom handlu ludźmi i ich zwalczania.

Pierwszy kurs według nowego programu odbył się w dniach 8–12 września w Szkole Policji w Pile.

W 2014r. w ramach kursu specjalistycznego przeszkolono 83 policjantów (w tym 44 wg starego programu, 39 - wg nowego). W 2015r. przewidziane są cztery edycje kursu, w trakcie których planuje się przeszkolenie 80 policjantów.

1.4. Szkolenia dla pracowników ośrodków strzeżonych lub aresztów w celu wydalenia w zakresie identyfikacji i postępowania z ofiarami handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: [Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej i organizacjami pozarządowymi](#)

Termin realizacji: 2014r.

Zasady postępowania w przypadku identyfikacji cudzoziemskiej ofiary handlu ludźmi, w świetle przepisów ustawy z 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach zostały omówione podczas szkolenia dla funkcjonariuszy pionu cudzoziemskiego w dniach 30 września – 1 października 2014r. w OKS SG „Strażnica” w Otwocku.

Natomiast, w ramach projektu BMPR (Monitoring dostępu do terytorium oraz procedur ochronnych w Polsce), finansowanego ze środków UNHCR, a realizowanego w 2014r., prawnicy Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć przeprowadzili 3 czterodniowe szkolenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej pod tytułem „Wzmocnienie ochrony uchodźców przez lepsze zarządzanie granicą”. Jednym z tematów poruszanych na szkoleniu była sytuacja osób szczególnej troski, w tym ofiar przemocy seksualnej oraz handlu ludźmi. Oprócz aspektów odnoszących się do procedury uchodźczej zaprezentowane zostały uczestnikom szkolenia praktyczne aspekty przeciwdziałania handlowi ludźmi i identyfikacji ofiar, kwestia dzieci cudzoziemskich bez opieki oraz sytuacja cudzoziemców należących do grup szczególnej troski.

Ponadto, w ramach projektu prawnicy CPP regularnie wizytowali Strzeżone Ośrodki dla Cudzoziemców w celu monitoringu dostępu cudzoziemców do procedury uchodźczej, przestrzegania zasady non-refoulement oraz standardów realizowania tzw. procedur dublińskich, jak również udzielania informacji na temat praw i obowiązków w procedurze. Podczas tych wizyt informowali o dostępnej pomocy, również z zakresu przeciwdziałania i reagowania na przypadki handlu ludźmi.

1.5. Szkolenie dla rzeczników organów ścigania poświęcone zakresowi informacji i metodom skutecznego przekazu medialnego w przypadku spraw o handel ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji i Komendą Główną Straży Granicznej

Termin realizacji: 2014r.

W 2014r. odbyło się szkolenie dla rzeczników organów ścigania z zakresu kształtowania polityki medialnej i działalności prasowo-informacyjnej w Policji (5–7 listopada w Juracie). Jednym z poruszonych tematów był „Zakres informacji i metody skutecznego przekazu medialnego w przypadku spraw o handel ludźmi”.

1.6. Szkolenie dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej prowadzących spotkania z młodzieżą z zakresu metodyki prowadzenia zajęć o handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014r.

Zadanie, ze względu na obciążenie innymi obowiązkami oraz zmiany kadrowe w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW, zostało przesunięte na 2015r.

1.7. Szkolenie dla sędziów i prokuratorów poświęcone kryminalistycznym, kryminologicznym i prawnym aspektom handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w zależności od dostępnych środków finansowych i możliwości organizacyjnych

Termin realizacji: 2014r.

Nawiązana przez Dział Współpracy Międzynarodowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury współpraca międzynarodowa, pozwoliła na przeszkolenie w 2014r. 39 uczestników z Polski w ramach seminariów organizowanych przez Europejską Akademię Prawa w Trewirze oraz w ramach projektu Słowackiej Akademii Sądownictwa na temat: „Wymiar sprawiedliwości, a ochrona ofiar”, gdzie tematyka poszczególnych szkoleń nawiązywała do problematyki zwalczania handlu ludźmi.

Poza powyższymi szkoleniami, Krajowa Szkoła nie przeprowadziła w 2014r. szkoleń dla sędziów i prokuratorów, poświęconych kryminalistycznym, kryminologicznym i prawnym aspektom handlu ludźmi. Problematyka zapobiegania zjawisku handlu ludźmi nie znalazła się też w harmonogramie szkoleń na 2015 rok, a to z uwagi na niewystarczające środki finansowe, przeznaczone na szkolenia ustawiczne.

Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w 2014r. złożyła do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jako operatora programu „Współpraca w obszarze Schengen oraz walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych”-PL15, finansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego, projekt szkoleniowy zatytułowany „Szkolenie kadr wymiaru sprawiedliwości i prokuratury w zakresie zwalczania i zapobiegania przestępczości transgranicznej i zorganizowanej”.

1.8. Warsztaty dla funkcjonariuszy Straży Granicznej i prokuratorów poświęcone współpracy w zakresie ścigania handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Prokuraturą Generalną

Termin realizacji: 2014r.

W warsztatach, zorganizowanych w dniach 6–9 maja 2014r. w Koszalinie dla funkcjonariuszy Straży Granicznej i Policji wzięli udział prokuratorzy z Prokuratury Generalnej oraz Prokuratury Okręgowej w Słupsku, którzy przeprowadzili wykłady z zakresu współpracy międzynarodowej - wykorzystania instrumentu wspólnych zespołów śledczych w teorii i praktyce oraz z zakresu pracy przymusowej.

1.9. Warsztaty dla prokuratorów, funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej – dot. powoływania i praktycznych aspektów funkcjonowania Joint Investigation Team.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej i Prokuraturą Generalną

Termin realizacji: 2014r. lub 2015r.

W ramach ww. VII wspólnych warsztatów szkoleniowych dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, dotyczących zwalczania przestępczości handlu ludźmi zorganizowanych w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie w dniach 5-9 maja 2014r. omawiano m.in. możliwości powoływania oraz praktyczne aspekty funkcjonowania *Joint Investigation Teams*.

2. Szkolenia dla osób/profesjonalistów świadczących pomoc ofiarom handlu ludźmi

2.1. Specjalistyczne szkolenia dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim kadry ośrodków interwencji kryzysowej w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Centralnym Ośrodkiem Szkolenia Straży Granicznej oraz organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: 2014r.

W 2014r. odbyły się cykliczne szkolenia, organizowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej dla pracowników ośrodków interwencji kryzysowej – miały one miejsce w Centrum Partnerstwa Społecznego „Dialog” im. A. Bączkowskiego w dniach 15-17 września i 27-29 października, łącznie wzięło w nich udział 40 osób.

Ponadto, odbył się szereg spotkań z personelem, mogącym mieć do czynienia z potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi:

- spotkanie nt. zapewnienia pomocy społecznej ofiarom handlu ludźmi (5 lutego, Warszawa);
- warsztaty szkoleniowe dla przedstawicieli placówek opiekuńczo-wychowawczych z województwa mazowieckiego (11 czerwca, Warszawa);
- seminarium „Systemowe i praktyczne wymiary ochrony praw i sprawowania kurateli nad dziećmi cudzoziemskimi bez opieki” (26 czerwca, Warszawa);

- spotkanie przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Fundacji La Strada, poświęcone problemom w zapewnieniu wsparcia dla ofiar na podstawie ustawy o pomocy społecznej (16 czerwca, Warszawa);
- spotkanie z personelem Placówki Opiekuńczej nr 2 w Warszawie nt. postępowania w przypadku kontaktu z ofiarami handlu ludźmi (13 października, Warszawa).

Ponadto, w ramach KCIK, przeprowadzono cykl zajęć – według autorskiego programu - dla słuchaczy Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Warszawie, Wydział Zaoczny (więcej informacji - część I 5.3.).

2.2. Przeszkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej w zakresie programu „Dobrowolne powroty”, w tym w postępowaniu z ofiarami handlu ludźmi i dziećmi bez opieki.

Odpowiedzialni za realizację: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej oraz Urzędem ds. Cudzoziemców – w zakresie realizacji szkoleń

Termin realizacji: 2014r.

W ramach programu „Dobrowolne powroty” IOM opracowała szkolenie e-learningowe „Rozpoznawanie, ochrona oraz udzielanie pomocy ofiarom handlu ludźmi”, któremu towarzyszyło szkolenie fokusowe, zorganizowane 27 czerwca dla 23 przedstawicieli Straży Granicznej, Policji i Urzędu ds. Cudzoziemców. Uczestnicy pozytywnie ocenili szkolenie, które zostało następnie udostępnione właściwym instytucjom.

2.3. Szkolenie dla pracowników organizacji pozarządowych w zakresie wspierania ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: 2014r.

12 czerwca IOM przeprowadził w Warszawie szkolenie, poświęcone ofiarom handlu ludźmi „Zjawisko handlu ludźmi – przeciwdziałanie, identyfikacja ofiar, system pomocy i ochrony dla ofiar handlu ludźmi”, w którym wzięło udział 18 przedstawicieli organizacji pozarządowych.

27 listopada 2014r., w Biurze Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie, odbyło się seminarium „Handel ludźmi w Polsce w kontekście ostatnich wydarzeń na Ukrainie – diagnoza sytuacji, wzmocnienie współpracy i analiza wyzwań” (szczegóły w części VI p. 1.1)

W ramach seminarium, przeprowadzony został również warsztat o tematyce handlu ludźmi dla pracowników Polskiego Czerwonego Krzyża. Szkolenie przeprowadzone przez Fundację „La Strada” dotyczyło takich zagadnień jak definicja handlu ludźmi, postępowanie, identyfikacja i kontakt z ofiarami handlu ludźmi, wytyczne przy organizowaniu pomocy dla poszkodowanych oraz sposoby włączenia wolontariuszy do działań pomocowych. W szkoleniu wzięło udział 17 pracowników PCK, w tym reprezentanci Krajowego Biura Poszukiwań i Informacji oraz oddziałów okręgowych.

2.4. Wdrożenie szkoleń dla pracowników służby zdrowia mogących mieć kontakt z ofiarami handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Zdrowia i organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: opracowanie propozycji - 2014r.

Pracownicy służby zdrowia mogą odegrać istotną rolę w identyfikacji domniemanych ofiar handlu ludźmi, w tym głównie obywateli polskich.

W związku z powyższym, w 2013r. zorganizowane zostało pilotażowe szkolenie dla personelu medycznego Centralnego Szpitala Klinicznego MSW w Warszawie, a w wyniku konsultacji między Departamentem Polityki Migracyjnej a Departamentem Zdrowia MSW ustalono zagadnienia, które będą poruszane na szkoleniach personelu medycznego:

- zarys zjawiska i formy handlu ludźmi, występujące w Polsce i na świecie;
- podstawowe regulacje prawne i uprawnienia ofiar;
- wskaźniki wspomagające identyfikację ofiar handlu ludźmi;
- podstawowe zasady bezpieczeństwa i zakres działań podmiotów, świadczących wsparcie dla ofiar handlu ludźmi;
- wyjaśnienie podstawowych wątpliwości i stereotypów, dotyczących zjawiska handlu ludźmi i poszczególnych jego form (np. handlu narządami ludzkimi).

Ostatecznie, odbyły się dwa spotkania z personelem medycznym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych:

- szkolenie wspomagające identyfikację ofiar handlu ludźmi – 22 lipca w Katowicach,
- spotkanie, poświęcone postępowaniu w przypadku podejrzenia kontaktu z ofiarą handlu ludźmi – 25 listopada we Wrocławiu.

2.5. Zorganizowanie spotkania informacyjnego nt. handlu ludźmi w szczególności do pracy przymusowej dla personelu konsularnego krajów pochodzenia ofiar identyfikowanych w Polsce.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Międzynarodową Organizacją ds. Migracji

Termin realizacji: 2014 r.

Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji - IOM zorganizowała szkolenie dla przedstawicieli placówek dyplomatycznych państw trzecich, poświęcone problematyce identyfikacji i systemu wsparcia dla ofiar handlu ludźmi (28 maja w Warszawie).

Ponadto, 23 sierpnia 2014r. w Ambasadzie Filipin w Warszawie odbyło się spotkanie dotyczące możliwości ochrony przed niebezpieczeństwami związanymi z migracją zarobkową kobiet.

Spotkanie zorganizowane zostało z inicjatywy Ambasady, która chciała przybliżyć społeczności Filipińczyków mieszkających w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, możliwości dochodzenia swych praw, w przypadku są one naruszane przez pracodawców. Poruszono także kwestię zagrożeń związanych z przestępstwem handlu ludźmi (informacja w części I „inne działania profilaktyczne”).

2.6. Zorganizowanie szkoleń nt. zjawiska handlu ludźmi dla polskiego personelu konsularnego krajów docelowych dla polskich ofiar handlu ludźmi identyfikowanych za granicą.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014r.

Od 2013r., w ramach cyklicznych szkoleń dla kandydatów wyjeżdżających do pracy na stanowiskach konsularnych, organizowanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, realizowany jest także moduł szkoleniowy nt. handlu ludźmi. Celem tego modułu jest zaznajomienie personelu konsularnego z tematyką handlu ludźmi, zakresem pomocy przysługującej ofiarom oraz zasadami postępowania w przypadku kontaktu z domniemaną ofiarą handlu ludźmi. W 2014r. odbyło się siedem takich szkoleń – 24 stycznia, 21 marca, 16 maja, 10 lipca, 25 lipca, 4 września i 19 listopada.

W ramach tych wyspecjalizowanych szkoleń przeszkolono ok. 250 osób, które zajmują obecnie stanowiska konsularne lub posiadają uprawnienia konsularne na całym świecie. Ministerstwo Spraw Zagranicznych ocenia, że w II połowie 2016r. osiągnięte zostanie pełne przeszkolenie przez ekspertów MSW i „La Strady” członków polskiego korpusu konsularnego w zakresie problematyki handlu ludźmi.

3. Szkolenia wspomagające identyfikację ofiar

3.1. Szkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o status uchodźcy i pracujących w Ośrodkach dla Uchodźców w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców

Termin realizacji: 2014

W ramach projektu „Zwiększanie efektywności zarządzania migracjami w Polsce”, IOM przeprowadziła szkolenie dla pracowników UdsC „Identyfikowanie ofiar i postępowanie w przypadku handlu ludźmi”, w którym wzięło udział 17 osób.

26 listopada 2014 r. odbyło się szkolenie dla 16 pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców nt. handlu ludźmi. Program szkolenia obejmował obraz zjawiska, metody działania sprawców, zasady identyfikacji ofiar i udzielania im pomocy.

Ponadto wdrożona została procedura wspomagająca identyfikację ofiar handlu ludźmi wśród osób wnioskujących o status uchodźcy (więcej informacji w części II p.3.2).

3.2. Szkolenia dla inspektorów pracy nt. zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Komendą Główną Straży Granicznej oraz organizacjami pozarządowymi odpowiedzialnymi za prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi

Termin realizacji: 2014r.

Tematyka zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi była przedmiotem szkolenia dla 33 inspektorów pracy, które odbyło się w dniach 26-27 czerwca we Wrocławiu. W programie szkolenia znalazły się kwestie, dotyczące handlu ludźmi do pracy przymusowej – pojęcie, obraz zjawiska w Polsce oraz

system zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi, roli państwowej inspekcji pracy w zakresie zwalczania

i przeciwdziałania handlowi ludźmi do pracy przymusowej. Omówiono także zidentyfikowane przypadki handlu ludźmi do pracy przymusowej (dotyczyły obywateli Bangladeszu i Ukrainy).

W trakcie szkolenia, odbyły się również ćwiczenia w zakresie identyfikacji przypadków handlu ludźmi lub pracy przymusowej przez inspektorów pracy, na bazie sytuacji zaprezentowanych w filmie dokumentalnym „Przypadek robotników leśnych”.

Część V. Badania dot. problematyki handlu ludźmi/ Ewaluacja działań

1. Opracowanie i publikacja corocznych raportów na temat handlu ludźmi w Polsce.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi

Termin realizacji: 2014r.

W 2014r. nie powstał raport nt. handlu ludźmi Polsce, niemniej Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, opierając się na danych własnych oraz współpracujących instytucji i organizacji:

- opracował i przekazał do Komisji Europejskiej pierwszy raport, dotyczący oceny trendów w zakresie handlu ludźmi, przedstawiający statystyki oraz ewaluację działań przeciwko handlowi ludźmi za lata 2011-2013 (zobowiązanie do przygotowania raportu wynika z art. 20 Dyrektywy 36/2011);
- w grudniu opublikował raport „Ofiary handlu ludźmi korzystające z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w latach 2012-2013”, stanowiący analizę ankiet, wypełnionych przez osoby korzystające z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego.

Publikacja raportu za rok 2013 planowana jest w I kwartale 2015 roku.

W 2014r. zespół Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć opracował raport "Zjawisko handlu ludźmi w odniesieniu do cudzoziemców przebywających w Polsce" obejmujący 2013r. Raport jest dostępny na stronie internetowej www.pomocprawna.org, a także został wydrukowany w ilości 50 egzemplarzy.

Raport w kompleksowy sposób ujmuje zagadnienie handlu ludźmi, kładąc przy tym szczególny nacisk na zagadnienie cudzoziemców będących ofiarami handlu ludźmi w Polsce (z uwzględnieniem płci, wieku, narodowości). Raport przedstawia najnowsze, dostępne w Polsce statystyki, dotyczące tego zjawiska. Publikacja zawiera także ogólne wiadomości na temat handlu ludźmi: międzynarodowe, europejskie i polskie podstawy prawne, system przeciwdziałania w ramach organizacji międzynarodowych - Rady Europy, Unii Europejskiej, oraz system funkcjonujący w Polsce.

1.1. Opracowanie publikacji podsumowującej realizację krajowych planów działań przeciwko handlowi ludźmi w latach 2003 – 2013.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014 r.

Zadanie, ze względu na obciążenie innymi obowiązkami oraz zmiany kadrowe w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW zostało przesunięte na 2015r., a jego realizacja planowana jest w ramach projektu, finansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

2. Doskonalenie systemu gromadzenia danych dot. handlu ludźmi będących w dyspozycji organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz organizacji i instytucji świadczących pomoc ofiarom handlu ludźmi z uwzględnieniem dorobku i zaleceń UE w tej dziedzinie.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi

Termin realizacji: 2013, 2014,

11 lutego 2014r. w Warszawie miało miejsce spotkanie przedstawicieli Prokuratury Generalnej, Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, dotyczące problematyki gromadzenia danych statystycznych. Na spotkaniu zaprezentowano podstawowe zasady generowania danych z systemu SIP LIBRA, funkcjonującego w jednostkach prokuratury. Ustalenia podjęte w ramach wspomnianego spotkania, powinny być kontynuowane i w efekcie pozwolić na usprawnienie trybu gromadzenia danych na temat skali zjawiska handlu ludźmi w Polsce, zgodnie z przekazanymi przez Komisję Europejską Państwom Członkowskim UE wytycznymi w przedmiotowym zakresie.

Również Centralny Ośrodek Szkolenia SG w Koszalinie podjął inicjatywę w obszarze doskonalenia systemu gromadzenia danych – w ramach aplikacji proponowanych przez NCBiR uzyskał grant na SIC – Modułowy Wielozadaniowy System Identyfikacji Cudzoziemców wraz z modułem analizy ryzyka ofiar przestępstwa handlu ludźmi. Rezultatem projektu będzie m.in. przygotowanie narzędzia informatycznego, umożliwiającego analizowanie danych o przestępczości cudzoziemców. Aktualnie projekt jest realizowany przez konsorcjum PAN, Uniwersytet w Białymstoku i firmę Medcore.

3. Badania zjawiska handlu ludźmi

3.1. Analiza sytuacji ofiar handlu ludźmi, które korzystały z pomocy i wsparcia w l. 2006-2012

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Fundacją La Strada

Termin realizacji: 2014 r.

Zadanie, ze względu na obciążenie innymi obowiązkami oraz zmiany kadrowe w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW zostało przesunięte na 2015r.

Opublikowano natomiast analizę „Ofiary handlu ludźmi, korzystające z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi”. Analizy dokonano na podstawie 312 anonimowych ankiet, wypełnionych w latach 2012 - 2013, z których 237 dotyczyło osób zidentyfikowanych jako ofiary handlu ludźmi.

3.3. Analiza akt spraw dot. handlu ludźmi i przestępstw okołoprostytucyjnych na szkodę małoletnich

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje

Termin realizacji: 2014r.

Ze względu na nieuzyskanie dofinansowania dla tego projektu przez Fundację Dzieci Niczyje, zadanie nie zostało zrealizowane w 2014r.

4. Przeprowadzenie badań dot. świadomości zagrożenia handlem ludźmi .

4.1. Ogólnopolskie badanie opinii publicznej dot. świadomości / stanu wiedzy nt. zagrożenia handlem ludźmi i wsparcia jego ofiar.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014r.

4.2. Badania ankietowe dot. świadomości zagrożenia zjawiskiem handlu ludźmi przeprowadzone w wybranych szkołach.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014r.

4.3. Badanie ankietowe dot. świadomości zagrożenia zjawiskiem handlu ludźmi przeprowadzone na wybranych uczelniach wyższych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014r.

Wymienione wyżej zadania, ze względu na związane z nimi (szczególnie zadaniem 4.1) wysokie koszty i niezbędny dla ich realizacji wysiłek organizacyjny, zostały przesunięte do realizacji w roku 2015, w oparciu ośrodki finansowe z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, w ramach projektu „Poprawa zdolności Polski do walki z handlem ludźmi”.

5. Organizacja debaty „okrągłego stołu” nt. możliwości i zasadności ustanowienia w Polsce zalecanej w Konwencji Rady Europy przeciwko handlowi ludźmi oraz dyrektywie 2011/36/ instytucji Krajowego Sprawozdawcy ds. Handlu Ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014 lub 2015r.

Odstąpiono od realizacji tego zadania ze względu na fakt, iż Ośrodek Badań Handlu Ludźmi Uniwersytetu Warszawskiego zorganizował 1 grudnia 2014r. pierwszą z planowanych debat „okrągłego stołu” nt. możliwości i zasadności ustanowienia w Polsce, zalecanej w Konwencji Rady Europy przeciwko handlowi ludźmi oraz dyrektywie 36/2011, instytucji Krajowego Sprawozdawcy lub/i Krajowego Koordynatora ds. Handlu Ludźmi.

Część VI. Współpraca międzynarodowa

1. Wzmocnienie współpracy z instytucjami właściwymi do zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia – w celu wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk i informacji na temat zmian zachodzących w zjawisku handlu ludźmi.

1.1. Organizacja spotkań eksperckich poświęconych wzmocnieniu współpracy w przeciwdziałaniu handlowi ludźmi z przedstawicielami państw Partnerstwa Wschodniego

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014r.

27 listopada 2014r., w Biurze Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie, odbyło się seminarium „Handel ludźmi w Polsce w kontekście ostatnich wydarzeń na Ukrainie – diagnoza sytuacji, wzmocnienie współpracy i analiza wyzwań” (część IV p.2.3).

Seminarium to element projektu realizowanego przez PCK we współpracy z Międzynarodową Federacją Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca (IFRC). W seminarium, realizowanym we współpracy z Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”, uczestniczyło 50 osób, w tym przedstawiciele Ambasady Ukrainy w RP, Departamentu Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, Międzynarodowej Organizacji do Spraw Migracji, Urzędu ds. Cudzoziemców, UNHCR, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Prokuratury Generalnej, Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jak również reprezentanci administracji samorządowej oraz innych organizacji pozarządowych.

Spotkanie podzielone zostało na trzy panele dyskusyjne. I panel analizował sytuację na Ukrainie i sytuację Ukraińców w Polsce, statystykę zjawiska handlu ludźmi, jego rozkład geograficzny oraz charakter handlu ludźmi w Polsce. II panel koncentrował się na współczesnym wymiarze współpracy polsko-ukraińskiej. Ostatni z paneli analizował wyzwania i stopień przygotowania Polski na problemy, związane z wzrostem skali zjawiska handlu ludźmi.

Uzupełnieniem seminarium był przeprowadzony 28 listopada warsztat o tematyce handlu ludźmi dla pracowników Polskiego Czerwonego Krzyża.

Ponadto, 25 listopada miała miejsce w Warszawie, w MSW i innych instytucjach odpowiedzialnych za wsparcie ofiar, wizyta studyjna przedstawicieli służb publicznych i organizacji pozarządowych z Białorusi w ramach projektu „USAid – ustanowienie i wzmocnienie krajowych mechanizmów referencyjnych”.

1.2. Organizacja przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym z udziałem krajów docelowych, tranzytowych i pochodzenia ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014r.

Zawarta została umowa partnerska na realizację projektu z Bułgarią pn. „Increasing the effectiveness of referral, support, protection and reintegration of victims of THB, through the practical application

of the Transnational Mechanism”, współfinansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014.

RADA PAŃSTW MORZA BAŁTYCKIEGO

Przedstawiciel MSW uczestniczy w pracach **Grupy Zadaniowej Rady Państw Morza Bałtyckiego ds. Handlu Ludźmi (TF-THB CBSS)**. Grupa spotykała się: w dniach 19-21 marca w Helsinkach, na marginesie konferencji "How to Enhance Assistance to Victims of Human Trafficking in the Baltic Sea Region" oraz w dniach 26-27 maja w Helsinkach i 25 września w Tallinie.

W wyniku prac TF-THB CBSS na ww. konferencji powstały i zostały opublikowane rekomendacje „Jak Wzmocnić Wsparcie Udzielane Ofiarom Handlu Ludźmi w Regionie Morza Bałtyckiego”.

Ponadto, Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW aktywnie uczestniczył w projekcie **„ADSTRINGO – Przeciwdziałanie handlowi ludźmi do pracy przymusowej poprzez usprawnienie współpracy, diagnozę problemów i wzmocnienie systemowego podejścia”**. Projekt ten był realizowany przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji (IOM), Europejski Instytut Zapobiegania i Kontroli Przeszłości (HEUNI) we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych Republiki Litewskiej, Uniwersytetem w Tartu, Estonia oraz Grupą Zadaniową ds. Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego (CBSS TF-THB). Dodatkowy moduł projektu – „ADSTRINGO – Polska i Rosja” był realizowany przez Grupę Zadaniową ds. Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego przy wsparciu finansowym Instytutu Szwedzkiego.

W ramach tego projektu odbyły się spotkania regionalne w Gdańsku (10.02.2014r. z udziałem 23 osób), w Poznaniu (03.03.2014r. z udziałem 33 osób), w Katowicach (29.04.2014r. z udziałem 27 osób), we Wrocławiu (11.06.2014r. z udziałem 30 osób) i w Rzeszowie (30.06.2014r. z udziałem 24 osób), zaś 9 października 2014r. w Warszawie odbyło się spotkanie krajowe „Odpowiedzialny biznes i współpraca instytucjonalna – przeciwdziałanie handlowi ludźmi, pracy przymusowej i łamaniu praw pracowniczych migrantów”. Na spotkaniu zostały przedstawione zalecenia, dla państw i przedsiębiorstw.

RADA EUROPY

15 kwietnia 2014r. w Warszawie odbyła się **debata okrągłego stołu, będąca kontynuacją działań krajowych w odniesieniu do raportu Grupy ekspertów do spraw działań przeciwko handlowi ludźmi (GRETA)** i rekomendacji Komitetu Stron w zakresie implementacji przez Polskę Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi.

Debata została zorganizowana z inicjatywy Rady Europy przy wsparciu Biura Rady Europy w Warszawie i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Celem spotkania była dyskusja nad sposobami realizacji rekomendacji, które powstały w wyniku procedury oceny Polski jako Państwa-Strony ww. Konwencji, obejmującej m.in. wizytę w Polsce GRETA w kwietniu 2012r.

W toku dyskusji podjęto szereg tematów, w tym między innymi dotyczących zapewnienia prawa ofiar handlu ludźmi do kompensaty, pomocy medycznej, identyfikacji ofiar, działań mających na celu redukcję popytu na usługi świadczone przez ofiary handlu ludźmi, współpracy administracji rządowej ze związkami zawodowymi i związkami pracodawców w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi, działań kierowanych do migrantów zarobkowych w kraju pochodzenia i w krajach docelowych.

W drugiej połowie 2015r. odbędzie się II etap ewaluacji wdrażania rekomendacji GRETA.

W dniach 13-14 marca 2014r. pani Myria Vassiliadou, Koordynator Unii Europejskiej ds. Handlu Ludźmi złożyła wizytę w Polsce. Omówiono kwestię pełnej, praktycznej implementacji prawa unijnego, tj. *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującej decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW*, jak również znaczenie *Strategii UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi na lata 2012-2016*.

Przedstawiono również działalność międzyresortowego Zespołu i jego grup roboczych, podejmowane w Polsce działania prewencyjne, a także szkolenia dla organów ścigania. Podczas swojej wizyty Pani Vassiliadou spotkała się z Ministrem Sprawiedliwości, Zastępcą Prokuratora Generalnego, Komendantem Głównym Policji, Dyrektorem Biura IOM w Polsce, Kierownikiem Ośrodka Badań Handlu Ludźmi Uniwersytetu Warszawskiego, Dyrektorem Zarządu Operacyjno-Śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej oraz ekspertem Departamentu Legalności Zatrudnienia Głównego Inspektoratu Pracy, a także z przedstawicielami organizacji pozarządowych (Fundacji Przeciwno Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”, Fundacji Dzieci Niczyje, Stowarzyszenia Interwencji Prawnej, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka oraz ITAKI – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych).

W 2014r. przedstawiciele MSW wzięli udział w dwóch **spotkaniach Nieformalnej Sieci Krajowych Sprawozdawców/Mechanizmów Ekwiwalentnych ds. Handlu Ludźmi** - 6-7 maja i 20-21 października w Brukseli.

Polska jest członkiem **Europejskiej Sieci Zapobiegania Przemocności (EUCPN)**, która została ustanowiona decyzją Rady 2001/427/WSiSW (uchylonej decyzją Rady 2009/902/WSiSW) do promowania działań z dziedziny zapobiegania przestępczości oraz zapewnienia środków umożliwiających dzielenie się cennymi praktykami w ramach Unii Europejskiej.

W ubiegłym roku w ramach EUCPN zorganizowano konkurs Europejskiej Nagrody w dziedzinie Zapobiegania Przemocności (ECPA). Tematem ECPA oraz Konferencji Dobrych Praktyk w 2014r. było „Zapobieganie handlu ludźmi”. Polska zgłosiła projekt „Nie każdy pociąg jedzie do Hollywood” Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie, który - w ocenie Komisji - najlepiej wpisał się w temat konkursu ECPA. Spełniał on również kryteria: innowacyjności, miał przeprowadzoną ewaluację oraz możliwość powielenia w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Projekt z Polski otrzymał jedno z dwóch wyróżnień specjalnych, przyznanych przez Jury. Komisja uhonorowała polski projekt specjalnym certyfikatem za innowacyjność projektu, a także propagowanie wiedzy na temat handlu ludźmi w różnych środowiskach np. pedagogów, nauczycieli, rodziców. Nagrodę ECPA w 2014r. w wysokości 10 000 euro otrzymał projekt z Danii. Dwie pozostałe nagrody, w kwocie po 5000 euro, otrzymały projekty z Francji i Rumunii.

FINANSOWANIE REALIZACJI DZIAŁAŃ

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na realizację zadań przewidzianych w „Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015” zabezpieczyło w budżecie państwa na 2014 rok środki finansowe w wysokości 135 tys. PLN na bieżącą realizację zadań oraz 1 000 tys. PLN na realizację zadania publicznego pn. „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi”. Ponadto, na realizację projektów realizowanych przez IOM w partnerstwie z MSW, Ministerstwo wydatkowało następujące środki (w ramach Programu Ogólnego Solidarność - Europejskiego Funduszu na Rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich): 135 tys. PLN na realizację projektu pn. „Prawa migrantów” oraz 125 tys. PLN na realizację projektu pn. „Prawa migrantów 2”.

PODSUMOWANIE

W roku 2014 realizacja Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015 przebiegała na ogół pomyślnie. Do szczególnie ważnych osiągnięć należy zaliczyć wdrożenie nowych rozwiązań, dotyczących legalizacji i warunków pobytu ofiar handlu ludźmi – obywateli państw trzecich wprowadzanych nową ustawą o cudzoziemcach, a także zawarte w ww. ustawie rozszerzenie kompetencji Straży Granicznej o możliwość rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw handlu ludźmi i niewolnictwa oraz ścigania ich sprawców.

Odnotować należy fakt powołania w Biurze Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji Wydziału do walki z handlem ludźmi, struktury odpowiedzialnej za koordynację zwalczania handlu ludźmi przez polską Policję i współpracę w tym zakresie ze służbami policyjnymi innych krajów.

Wypracowany został szereg instrumentów, służących lepszej identyfikacji i wsparciu ofiar oraz zabezpieczeniu ich praw (w tym procedury MSZ dot. służby domowej personelu dyplomatycznego w Polsce). Podjęta została decyzja o podniesieniu do 1 mln 100 tys. zł kwoty dotacji przeznaczonej na Krajowe Centrum Interwencyjno – Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi.

Wzmacnianiu zdolności administracji publicznej do prowadzenia działań prewencyjnych i wsparcia ofiar handlu ludźmi służyło powołanie wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi przez wojewodów: lubuskiego, lubelskiego, podlaskiego i zachodniopomorskiego. To zadanie będzie kontynuowane w roku 2015.

Rok 2014 był rokiem wyjątkowym jeśli chodzi o pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na działania dotyczące problematyki handlu ludźmi. Ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014 w ramach „Programu PL 15 Współpraca w obszarze Schengen oraz walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych” sfinansowanych zostanie 7 projektów i 2 projekty predefiniowane, zawierające moduł o handlu ludźmi o łącznej wartości ponad 15 milionów złotych. Ich wdrożenie przewidziane na rok 2015 winno przynieść istotną zmianę jakościową jeśli chodzi o przeciwdziałanie handlowi ludźmi w Polsce.

Podobnie jak w latach ubiegłych, także i w roku 2014 doszło do opóźnień lub zmian terminu realizacji niektórych zadań. W wielu przypadkach było to spowodowane brakiem niezbędnych funduszy bądź problemami kadrowymi w poszczególnych instytucjach. Te doświadczenia winny stać się przedmiotem analizy i wniosków w kontekście prac nad kolejnym krajowym planem działań.

ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY I REKOMENDACJE

W trakcie realizacji Krajowego Planu Działań w roku 2014 zidentyfikowano następujące, opisane niżej problemy.

1. SYSTEM WSPARCIA OFIAR

Biorąc pod uwagę doświadczenia ostatnich lat i problemy natury logistycznej, jakie pojawiały się w związku z identyfikacją i koniecznością szybkiego udzielenia wsparcia, w tym zapewnienia zakwaterowania kilkunast osobowym grupom cudzoziemskich ofiar, głównie handlu ludźmi do pracy przymusowej wykonawca zadania Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne wespół z Departamentem Polityki Migracyjnej MSW podjęło starania celem ustalenia możliwości

współpracy w tym zakresie z Urzędem Miasta Stołecznego Warszawy. Jak dotąd wysiłki te nie przyniosły satysfakcjonującego rozwiązania.

Rekomendacja

Konieczne jest wypracowanie mechanizmu postępowania w przypadkach konieczności zakwaterowania i udzielenia wsparcia dużym grupom ofiar handlu ludźmi na terenie Warszawy, jak i na terenie kraju.

Realizacja: MSW, Grupa Robocza Zespołu ds. Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi

2. SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ

Oferta Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego zapewnia ofiarom kompleksową i specjalistyczną pomoc uwzględniającą ich potrzeby takie jak: zapewnienie tłumacza, psychologa, psychiatry, pomocy medycznej, czy wsparcia w zakresie uregulowania spraw prawno-pobytowych. Akceptując wąski pakiet dostępnych świadczeń pomocy społecznej dla ofiar handlu ludźmi, należy zmierzać do tego, aby był on dostępny (praktycznie osiągalny) dla jak najszerszej grupy osób, posiadających oficjalny status ofiary handlu ludźmi (niezależnie od obywatelstwa, posiadanych dokumentów i formy legalizacji pobytu na terytorium Polski).

W kwestii kategorií osób uprawnionych do świadczeń socjalnych istniejący stan prawny - art. 5 i 5a ustawy o pomocy społecznej - nie odnosi się w sposób adekwatny do aktualnej sytuacji i profilu ofiar handlu ludźmi i tym samym rodzi liczne trudności w praktycznym stosowaniu ustawy w sposób jednolity, opartym na zasadzie niedyskryminacji. Problem dotyczy głównie niezarejestrowanych obywateli UE, przebywających powyżej 3 miesięcy na terytorium RP oraz cudzoziemców, przebywających na terytorium Polski na innej podstawie niż jako zidentyfikowane ofiary handlu ludźmi (np. na podstawie wizy lub zezwolenia na pobyt czasowy i pracę).

Rekomendacja

Niezbędne jest dokonanie takich zmian w istniejących przepisach, które prowadzić będą do objęcia świadczeniami wszystkich kategorii osób - ofiar handlu ludźmi. Należy kontynuować zainicjowane prace.

Obecny tryb przyznawania ofiarom świadczeń rodzi wiele problemów. Głównym z nich jest czas oczekiwania cudzoziemskiego beneficjenta na uzyskanie świadczeń. W sytuacji gdy pomoc społeczna polega wyłącznie na działaniach o charakterze interwencyjnym i ma za zadanie odpowiadać na najbardziej niezbędne potrzeby, nie do zaakceptowania jest sytuacja oczekiwania na świadczenia kilka czy kilkanaście tygodni.

Rekomendacja

Należy przeanalizować możliwości zmiany trybu dystrybuowania ofiarom świadczeń (np. na poziomie wojewody) celem skrócenia procedury.

Realizacja: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w porozumieniu z wojewodami

W ostatnich 2 latach zidentyfikowano ponad tysiąc obywateli polskich ofiar handlu ludźmi. Wedle posiadanych informacji, bardzo niewiele spośród nich skorzystało z dostępnych form pomocy. Dotychczasowe działania w zakresie popularyzacji modelu reintegracji ofiary handlu ludźmi, monitorowanej i wspieranej przez profesjonalne służby socjalne (zadanie 6 w części II Krajowego Planu Działań) należy uznać za nieadekwatne do sytuacji, w której mamy do czynienia z setkami obywateli polskich ofiar handlu ludźmi, którzy zasługują na wsparcie reintegracyjne, a także ofiarami cudzoziemskimi, które pozostają w Polsce na okres dłuższy niż czas interwencji

kryzysowej (3 miesiące). Jak dotąd, jedynie Stowarzyszenie PO-moc w ramach swej działalności zapewnia ofiarom programy reintegracji.

Rekomendacja

Należy intensywnie zmierzać do wypracowania formuły organizacyjnej i finansowej zapewniającej realne wsparcie reintegracyjne dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi.

Realizacja: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

3. SZKOLENIA PROKURATORÓW

Z uwagi na specyfikę postępowań w sprawach o handel ludźmi, niezbędne jest przeszkolenie prokuratorów z powszechnych jednostek organizacyjnych i koordynatorów oraz stałe podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych w zakresie handlu ludźmi, a zwłaszcza organizowanie szkoleń i warsztatów, których przedmiotem będzie przedstawienie aktualnego orzecznictwa sądów polskich oraz Międzynarodowego Trybunału Praw Człowieka, a także rozstrzygnięcie przypadków oraz dyskusja nad bieżącymi problemami, pojawiającymi się w bieżącej praktyce. Realizowanie takich szkoleń jest niezbędne, bowiem ich brak uniemożliwia funkcjonariuszom publicznym, odpowiedzialnym za skuteczność prowadzonych postępowań przygotowawczych podwyższanie swoich kwalifikacji zawodowych. Niestety, w roku 2014 przeszkolono tylko 39 prokuratorów. Ten stan rzeczy powoduje niemożność wywiązywania się przez Polskę ze zobowiązań, wynikających z aktów prawa międzynarodowego dotyczących handlu ludźmi, a związanych z koniecznością szkolenia dla właściwych urzędników (art. 29 ust.3 Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi, art. 18 ust. 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi, art. 10 ust.2 Protokołu dodatkowego do Konwencji przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi).

Realizacja szkoleń w roku 2015 uzależniona jest od uzyskania przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury środków finansowych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Rekomendacja

Konieczne jest uwzględnienie problematyki handlu ludźmi w przyszłych programach szkoleń Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, niezależnie od szkoleń, przewidzianych na rok 2015 w ramach ww. projektu. Należy także poszukiwać innych sposobów podnoszenia kwalifikacji prokuratorów np. poprzez kontynuację spotkań konsultantów ds. handlu ludźmi, organizowanych przez Prokuraturę Generalną.

4. GROMADZENIE DANYCH NT. PRZESTĘPSTWA HANDLU LUDŹMI

Prowadzone w roku 2014 prace nad przygotowaniem Raportu dla Komisji Europejskiej (wymaganego na mocy art. 20 Dyrektywy 36/2011) wykazały dobitnie, iż metodyka i system gromadzenia danych nt. przestępstwa handlu ludźmi w Polsce, mimo podejmowanych dotąd wysiłków, nie pozwalają na pogłębioną analizę zjawiska, nie dają też możliwości uzyskiwania informacji na poziomie szczegółowości, wymaganym przez Komisję Europejską.

Instytucją dysponującą najistotniejszymi danymi dotyczącymi popełnionego przestępstwa, jego przebiegu i charakteru, sprawców, a także ofiar, jest Prokuratura.

Rekomendacja

Wydaje się konieczne zintensyfikowanie prac Prokuratury Generalnej, w ścisłej współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Ministerstwem Sprawiedliwości, nad wypracowaniem takiego systemu, który umożliwiłby uzyskiwanie danych nt. handlu ludźmi w Polsce, pozwalającego na analizę zjawiska, a także spełniającego kryteria, wymagane w raportowaniu podmiotom zewnętrznym.

5. SZKOLENIA DLA PRACOWNIKÓW SŁUŻBY ZDROWIA

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, pilotażowo realizowało szkolenia i spotkania dla Służby Zdrowia MSW dot. identyfikacji i wsparcia ofiar handlu ludźmi. Personel medyczny powinien, na wzór rozwiązań przyjętych w innych krajach, mieć dostęp do podstawowych szkoleń z zakresu identyfikacji i zasad postępowania w przypadku podejrzenia kontaktu z ofiarą handlu ludźmi.

Rekomendacja

Zdecydowanie warto wzmocnić wysiłki na rzecz realizacji szkoleń w placówkach służby zdrowia lub włączyć kwestie handlu ludźmi w program realizowanych kursów, szkoleń czy studiów. Należy rozważyć przekazywanie tych informacji podczas studiów pielęgniarskich i z zakresu ratownictwa medycznego. Istotnym uzupełnieniem mogłyby być wskazówki postępowania w przypadku podejrzenia kontaktu z ofiarą handlu ludźmi przekazane do wykorzystania w szczególności przez personel izb przyjęć, szpitalnych oddziałów ratunkowych.

Wskazane byłoby zintensyfikowanie współpracy w tym zakresie pomiędzy Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Ministerstwem Zdrowia i Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego i udoskonalenie, a następnie realizacja pilotażowych szkoleń.

Realizacja: Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych.

DOBRE PRAKTYKI

SZKOLENIA PRACOWNIKÓW MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Wysoko należy oceniać, zarówno ze względu na poziom, jak i efekty szkolenia, dot. handlu ludźmi dla kandydatów do służby dyplomatycznej i konsularnej (prowadzone przez pracowników Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSW i Fundacji La Strada). Szkolenie dostarcza wiedzy niezbędnej do rozpoznania potencjalnych ofiar handlu ludźmi, co pozwala na udzielanie im właściwej pomocy. Przygotowuje też do rozumienia zasad funkcjonowania systemów przeciwdziałania handlowi ludźmi w krajach pobytu i współpracy z nimi w razie potrzeby. Informacje, przekazywane z placówek potwierdzają, że polskie konsulaty identyfikują przypadki ofiar oraz sprawstwa handlu ludźmi z udziałem obywateli RP przede wszystkim w krajach, w których obecne są znaczne skupiska Polaków. Pogłębienie wiedzy polskich konsulów o zjawisku handlu ludźmi przynosi wymierne efekty w postaci wsparcia obywateli polskich – ofiar handlu ludźmi poza granicami kraju.

PROJEKTY, zawierające moduł „handel ludźmi”,

współfinansowane z Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2015, w ramach programu „Współpraca w obszarze Schengen i walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych”

1/NMF PL15/14 - Szkolenie kadr wymiaru sprawiedliwości i prokuratury w zakresie zwalczania i zapobiegania przestępczości transgranicznej i zorganizowanej, realizowany przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury o wartości ok. 2 320 500 pln.

2/NMF PL15/14 - Zwiększenie zdolności policji w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości transgranicznej i zorganizowanej, w tym handlu ludźmi i migracji grup przestępczych poprzez stworzenie platformy edukacyjnej z wykorzystaniem e-learningu i nauki zdalnej, realizowany przez Komendę Stołeczną Policji o wartości ok. 1 938 850 pln.

16/NMF PL15/14 - Wzmocnienie potencjału SG w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej, w tym handlu ludźmi, realizowany przez Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie o wartości ok. 962 200 pln.

18/NMF PL-15/14 - Bezpieczna Europa – walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną na wschodniej granicy Unii Europejskiej, realizowany przez Komendę Wojewódzką Policji w Lublinie o wartości ok. 2 077 315 pln.

20/NMF PL15/14 - Ogólnopolska Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi, realizowany przez Fundację La Strada o wartości ok. 1 200 557 pln.

22/NMF PL15/14 - Współpraca i kompetencja kluczem do skutecznej walki z handlem ludźmi, realizowany przez Międzynarodową Organizację do spraw Migracji (IOM) + Komendę Główną Straży Granicznej o wartości ok. 1 263 801 pln.

40/NMF PL-15/14 – Lubuski alians służb mundurowych i cywilnych wobec handlu ludźmi i przestępczości transgranicznej, realizowany przez Lubuski Urząd Wojewódzki o wartości 1 246 100 pln.

Oraz dwa projekty predefiniowane, realizowane przez Departament Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych:

- Poprawa współpracy w zakresie krajowych struktur, powołanych do walki z handlem ludźmi o wartości ok. 1 954 000 pln;
- Poprawa zdolności Polski do walki z handlem ludźmi o wartości ok. 2 105 400 pln.